Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Anna Moravcová

PRŮMYSLOVÉ VZORY

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zuzana Slováková, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 25. 11. 2008

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 25.11.2008 Anna Moravcová

Děkuji společnosti patentových zástupců VYNÁLEZ s.r.o. [www.vynalez.cz] za podporu při vypracování této diplomové práce.

OBSAH

1 ÚVOD.....6
2 POJEM PRŮMYSLOVÉHO VZORU A VÝZNAM JEHO OCHRANY.....7
2.1 Pojem průmyslového vzoru……..7
2.2 Význam právní ochrany průmyslového vzoru……..9
3 PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY A JEJÍ VÝVOJ.....10
3.1 Mezinárodní smlouvy……..10
3.1.1 Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví……..10
3.1.2 Locarnská dohoda……11
3.1.3 Haagská dohoda……...11
3.1.4 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)……13
3.2 Předpisy evropského práva……..14
3.2.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES o právní ochraně průmyslových vzorů……...16
3.2.2 Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 o průmyslových vzorech Společenství……16
3.3 Právní předpisy ČR……..18
3.4 Ochrana průmyslových vzorů po přístupu České republiky do Evropské unie……..18
4 OCHRANA PRŮMYSLOVÝCH VZORŮ.....20
4.1 Jednotná povaha průmyslových vzorů Společenství……...20
4.2 Nezapsaný průmyslový vzor Společenství……..21
4.3 Předmět ochrany……..21
4.3.1 Pojem výrobku……23
4.4 Podmínky ochrany……...25
4.4.1 Novost……..25
4.4.1.1 Právo přednosti……...27
4.4.2 Individuální povaha……28
4.4.2.1 Informovaný uživatel……..29
4.4.2.2 Míra volnosti při vývoji průmyslového vzoru……30
4.4.3 Průmyslové vzory dané technickou funkcí a průmyslové vzory vzájemného propojení……..30

4.4.4 Rozpor s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy……..32
4.4.5 Součástky složeného výrobku…….....33
4.4.6 Věcný průzkum……..35
4.5 Rozsah ochrany…….…38
4.6 Počátek a doba trvání ochrany……...39
4.7 Zánik ochrany…….....40
4.7.1 Disclaimer……..42
5 PRÁVO K PRŮMYSLOVÉMU VZORU.....43
5.1 Právo na průmyslový vzor……...……..43
5.2 Zaměstnanecký průmyslový vzor……...…...43
5.3 Účinky práva k průmyslovému vzoru…….....47
5.3.1 Práva vyplývající ze vzoru……...……..47
5.3.2 Omezení a vyčerpání práv k průmyslovému vzoru, právo předchozího uživatele……...……..48
6 PRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY PRÁV K PRŮMYSLOVÉMU VZORU V ČESKÉ REPUBLICE.....50
6.1 Ústavněprávní ochrana……...51
6.2 Soukromoprávní ochrana…….....51
6.3 Trestní ochrana soudní……...…53
6.4 Trestní ochrana správní…….....54
6.5 Ochrana zahraničního obchodu…….....54
6.6 Ochrana spotřebitele……...…54
6.7 Nekalá soutěž…….....55
7 NÁVRHY DE LEGE FERENDA A BUDOUCÍ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY PRŮMYSLOVÝCH VZORŮ.....57
7.1 Návrhy de lege ferenda……..…57
7.1.1 Dobrá víra přihlašovatele průmyslového vzoru…….....58
7.1.2 „Vzorové nároky“……..…58
7.1.3 Topografie polovodičových výrobků…….....59
7.2 Budoucí vývoj právní úpravy průmyslových vzorů……...60
8 ZÁVĚR.....62
SEZNAM ZKRATEK.....65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....66
ZUSAMMENFASSUNG.....68

1 ÚVOD

Právní ochranu průmyslových vzorů netvoří jeden univerzální systém, nýbrž může být vnímána na několika úrovních. Jedná se o ochranu vnitrostátní, ochranu nadnárodní prostřednictvím samostatného a jednotného mechanismu registrace průmyslových vzorů, jako je tomu v Evropských společenstvích, a rovněž o systém mezinárodního zápisu průmyslových vzorů v rámci tzv. Haagské dohody. Tyto systémy existují paralelně vedle sebe, navzájem se však prolínají a doplňují. Předmětem práce je rozbor právního stavu úpravy zabývající se problematikou průmyslových vzorů na úrovni národní a na úrovni evropské, a to především srovnáním jednotlivých aspektů právní ochrany průmyslových vzorů. Ve výkladu se soustředím na charakteristiku stavu právní úpravy v České republice a v Evropské unii. V jednotlivých kapitolách se pokusím analyzovat otázky pojmu průmyslového vzoru a významu jeho ochrany, předmětu ochrany, podmínek pro vznik ochrany a jejího rozsahu, doby trvání ochrany a zániku ochrany průmyslových vzorů. V samostatných kapitolách bude provedeno vymezení práv z průmyslového vzoru a právních prostředků ochrany těchto práv v České republice. Pozornost rovněž věnuji možným úskalím sbližování právních úprav a střetávání registračních systémů, především problematice účinků dříve zapsaných a nezapsaných vzorů Společenství po vstupu České republiky do Evropské unie na území České republiky. Vzhledem ke značnému rozsahu dané materie se budu ve své práci zabývat zvláště otázkami hmotněprávními, procesněprávní stránku věci zhodnotím pouze okrajově, a to zejména poukázáním na odlišnosti zápisných systémů a s ohledem na možné změny současné právní úpravy. Stranou budou ponechány záležitosti týkající se zápisného řízení. Nebudu se rovněž věnovat problematice průmyslového vzoru jako předmětu vlastnictví, tj. jeho převodu a licenci k němu.

Uvedené otázky budou zpracovány s ohledem na rozhodovací praxi úřadů a soudní judikaturu. Důležitým zdrojem poznání a dokladem o fungování právních předpisů v praxi jsou proto rozhodnutí českého Úřadu průmyslového vlastnictví, evropského Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu a judikatura národních i evropských soudů. Práce poukáže na ta ustanovení právních předpisů, která ponechávají široký prostor k úvaze rozhodujícího orgánu a nabízejí tak různé varianty řešení.

Judikatura národních soudů v tomto smyslu platné právo dotváří, přestože není formálně závazná a jak konstatoval Ústavní soud ČR, *„je třeba mít na zřeteli, že ustálenost a platnost judikatury jsou odvislé od vývoje, který je odrazem daných společenských a*

ústavněprávních podmínek" [1]. Co se týče závaznosti rozhodnutí evropských soudů, lze uvést, že *„samotným aktem přistoupení a závazkem členského státu aplikovat na svém území komunitární právo vzniká povinnost orgánů členského státu uplatňovat kompletní acquis communautaire, jehož je judikatura Soudního dvora nedílnou součástí.* (…) *Judikatura Soudního dvora je závazná a české soudy a ostatní státní orgány mají povinnost ji znát a aplikovat."*[2]

Ve své práci čerpám poznatky z odborné literatury české, ale i zahraniční, z relevantních právních předpisů – národní zákonné úpravy, textů mezinárodních úmluv a dokumentů Evropské unie. Při výkladu normativních textů vycházím ze standardních metod interpretace[3].

Zaměřuji se zejména na jazykovou stránku textu, spočívající na jeho gramatické a sémantické analýze. Dále využívám metody výkladu logického a systematického – normativní text je vykládán v kontextu právního řádu jako celku a v tomto směru se v práci objevují odkazy na uvozovací ustanovení předpisů (např. rozvahové důvody v preambuli nařízení a směrnic) a ustanovení společná, přechodná a závěrečná. Právní předpisy jsou zde interpretovány částečně i metodou výkladu historického, a to především prostřednictvím důvodových zpráv k zákonům.

V průběhu výkladu jsou na příslušné zdroje činěny odkazy.

Cílem práce je na základě výše uvedeného postupu zhodnotit výhody a nedostatky jednotlivých systémů ochrany a vyvodit návrhy de lege ferenda a načrtnout možné rysy budoucího vývoje právní úpravy průmyslových vzorů.

2 POJEM PRŮMYSLOVÉHO VZORU A VÝZNAM JEHO OCHRANY

2.1 Pojem průmyslového vzoru

Kategorie průmyslových vzorů spadá do oblasti práv duševního vlastnictví. Průmyslový vzor, nebo také průmyslový design, chrání vizuálně vnímatelné vlastnosti výrobků, jejich prvky estetické a dekorativní, které jsou výsledkem tvůrčí činnosti designérů či průmyslových návrhářů. Stojí na pomezí mezi světem umění a světem techniky, jelikož

[1] Nález IV. ÚS 200/96, publikováno v Kühn, Z., Bobek, M., Polčák, R., Judikatura a právní argumentace, 2006, str. 41

[2] Kühn, Z., Bobek, M., Polčák, R., Judikatura a právní argumentace, 2006, str. 73

[3] srov. Gerloch, A., Teorie práva, 2004, str. 146 a násl.

jejich smyslem je na jedné straně splnit určité estetické představy o vzhledu výrobku, na druhé straně ovšem musí být v souladu s jeho funkčními vlastnostmi. Lze tak hovořit o určité dvojakosti průmyslových vzorů. Z hlediska estetického se jejich povaha blíží autorským dílům, z pohledu funkčních vlastností je však tato problematika příbuzná právu patentovému. Z této „rozpolcenosti" pramení i odlišná úprava v různých zemích, design může být totiž chráněn různými kategoriemi průmyslových práv – jako registrovaný i neregistrovaný design, ochranná známka, prostřednictvím práva autorského (copyright) či nekalosoutěžního. V některých zemích lze funkční design chránit i v rámci práva k užitnému vzoru, je přitom ovšem vyžadován určitý stupeň vynálezeckého kroku a novosti technického řešení. Většina evropských zemí rovněž připouští kumulaci několika typů právní ochrany pro tentýž design.[4]

V platné české právní úpravě se průmyslovým vzorem rozumí „vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení"[5]. V zahraničí se můžeme setkat s rozličnými definicemi tohoto pojmu, např. podle právní úpravy USA lze chránit každý nový, původní a ornamentální design, kterým se rozumí zrakem vnímatelné znaky ztělesněné nebo aplikované na výrobku. Průmyslový vzor se projevuje jako vzhled výrobku a může být tvořen uspořádáním nebo tvarem výrobku, zdobením povrchu nebo kombinací uspořádání a zdobení povrchu.[6] Francouzská úprava užívá pro pojem průmyslového vzoru hned dva termíny – zatímco „dessins" se vztahují k ochraně dvojrozměrných „vzorů", jako „modèles" lze chránit předměty trojrozměrné.[7]

Zajímavé je, že zatímco někteří národní zákonodárci pracují s pojmem „design" v různých jazykových verzích (např. slovenský „dizajn"), právní úprava jiných zemí se přidržela tradičního pojmu „průmyslový vzor". Tak je tomu v ČR, ale i např. v Německu (srov.: „Geschmacksmuster" jako „vkusový vzor"). Je otázkou, zda by v národní úpravě nebylo prospěšné nahrazení termínu „průmyslový vzor" pojmem „design", který se jeví jako jednodušší a srozumitelnější ve vztahu k široké veřejnosti, ale i při působení do zahraničí.

[4] Tritton, G., Intellectual Property in Europe, 2008, str. 415 a násl.
[5] § 2 písm. a) ZOPV
[6] §§ 102, 103 a 171 U.S.Patents Act
[7] Code de la Propriété Intellectuelle, Livre V: Les dessins et modèles

2.2 Význam právní ochrany průmyslového vzoru

Vývoj designu, který je ztělesněn v určitém výrobku, znamená často dlouhodobý a náročný proces, proto je nasnadě právní ochrana designérského řešení. Oprávněný subjekt jej může prostřednictvím institutu průmyslového vzoru zabezpečit a dále zhodnotit. Má především výlučné právo užívat průmyslový vzor, bránit třetím osobám průmyslový vzor užívat bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas s užíváním průmyslového vzoru jiným osobám nebo na ně právo na průmyslový vzor převést. Svou tvůrčí prací a případnou formální registrací vzoru získává původce monopol k nakládání s výsledkem své duševní činnosti v přesně definovaném regionu.

Právní ochrana průmyslového vzoru znamená zároveň ochranu investic vložených do jeho vývoje, následné reklamy a propagace designu výrobku, je nástrojem k získání a udržení pozice na trhu v prostředí konkurence. Design je možno vnímat také jako určitý faktor, jehož prostřednictvím výrobci komunikují se spotřebiteli[8]. Z pohledu spotřebitele je významná skutečnost, že průmyslový vzor často představuje určitou záruku stálé kvality výrobku, v němž je ztělesněn či na němž je aplikován. Barva, tvary, materiál výrobku, to vše vytváří jeho jedinečný charakter, který budoucího kupce na první pohled upoutá. Spotřebitel totiž podle optických vlastností identifikuje již osvědčený produkt, případně si jeho design spojí s již osvědčeným výrobcem.

Optické ztvárnění výrobku (vedle kvality a ceny) hraje v dnešní době důležitou roli pro jeho úspěch na trhu, pro spotřebitele je často jediným kritériem výběru mezi srovnatelnými konkurenčními výrobky. Ochrana průmyslových vzorů podporuje kreativitu a inovativní přístupy designérů a působí jako podnět k vývoji esteticky atraktivnějších a rozmanitých výrobků v rámci stejných technických či funkčních vlastností, čímž zvyšuje jejich odbyt a potažmo vývozní potenciál. V tomto smyslu se hovoří o tzv. stimulační funkci práv duševního vlastnictví.

Významná je i tzv. funkce osvětová, která se projevuje jako výchova k úctě k výsledkům činnosti cizích osob, zejména k výsledkům tvorby, k hodnotám majícím pro společnost všeobecný význam.[9]

[8] tzv. „komunikace podniků“ – „*Unternehmenskomunikation*“ : Erdmann, W., Handbuch des Fachanwalts: Gewerblicher Rechtsschutz, 2008, str. 1173

[9] Telec, I., Tvůrčí práva duševního vlastnictví, 1994, str. 30

3 PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY A JEJÍ VÝVOJ

Na území České republiky jsou závazné vnitrostátní předpisy, dále, vzhledem k členství v Evropské unii, předpisy evropského práva (nařízení, směrnice), a mezinárodněprávní dokumenty. Zde je vhodné poznamenat, že od roku 2001, kdy vstoupila v platnost tzv. euronovela Ústavy České republiky (ústavní zákon č. 395/2001 Sb.), jsou součástí právního řádu vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva (čl. 10). Uvedeným ustanovením byla de facto těmto smlouvám přiznána nadzákonná právní síla a aplikační přednost před zákonem.

3.1 Mezinárodní smlouvy

3.1.1 Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (Pařížská unijní úmluva) je nejstarší a základní mezinárodní smlouvou relevantní pro oblast průmyslového vlastnictví, tedy i oblast průmyslových vzorů. Byla uzavřena v roce 1883 a v současnosti platí s mnoha revizemi a změnami[10]. Československo přistoupilo k Pařížské unijní úmluvě ke dni 5. 10. 1919, Česká republika deklarovala pokračování v členství ke dni svého vzniku, tj. k 1. 1. 1993. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví zaručuje ochranu průmyslových vzorů a modelů ve všech unijních zemích (čl. 5 quinquies). V rámci ochrany průmyslových vzorů jsou významná zejména následující (i když pouze dílčí) ustanovení:

- ochrana průmyslových vzorů a modelů nesmí zaniknout ani pro nevyužívání, ani pro dovážení předmětů shodných s předměty chráněnými (čl. 5 B)
- pro uznání práva se nebude vyžadovat, aby na výrobku byla nějaká značka nebo zmínka o přihlášení vzoru nebo modelu (čl. 5 D)
- kdo řádně podá žádost o průmyslový vzor nebo model v jedné z unijních zemí, nebo jeho právní nástupce, bude požívat prioritního práva při podání přihlášky v ostatních zemích (čl. 4 A)

[10] Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1883, revidovaná v Bruselu dne 14. 12. 1900, ve Washingtonu dne 2. 6. 1911, v Haagu dne 6. 11. 1925, v Londýně dne 2. 6. 1934, v Lisabonu dne 31. 10. 1958 a ve Stockholmu dne 14. 7. 1967 a změněná dne 2. 10. 1979

- k zaplacení poplatků stanovených pro zachování práv průmyslového vlastnictví musí být povoleno alespoň šestiměsíční poshovění (čl. 5bis)
- unijní země udělí podle svého vnitřního zákonodárství průmyslovým vzorům nebo modelům dočasnou ochranu, pokud jde o výrobky, které budou vystaveny na mezinárodních výstavách úředních nebo úředně uznaných a pořádaných na území některé z unijních zemí (čl. 11)

Podle čl. 19 Pařížské unijní úmluvy její smluvní státy mohou sjednávat odděleně mezi sebou zvláštní dohody na ochranu průmyslového vlastnictví. Toto ustanovení tak tvoří právní základ pro vznik navazujících mezinárodních smluv, které jsou uvedeny níže.

3.1.2 Locarnská dohoda

Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů[11] zavádí systém mezinárodního třídění pro průmyslové vzory a modely, který obsahuje zejména seznam tříd a podtříd a abecední seznam výrobků, které mohou být předmětem vzorů a modelů, s údajem o třídách a podtřídách, do nichž jsou zařazeny. Uvedený systém má pouze správní význam, každý stát mu však může přiznat takový právní význam, jaký uzná za vhodný. Přístupová smlouva Československa k Locarnské dohodě vstoupila v platnost dne 27. 4. 1971, Česká republika deklarovala pokračování v členství ke dni svého vzniku, tj. k 1. 1. 1993.

3.1.3 Haagská dohoda

Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů[12] je pro svůj význam a rozsah patrně nejdůležitějším mezinárodním dokumentem v této oblasti.
Na rozdíl od výše uvedených smluv, které upravují pouze některé aspekty ochrany průmyslových vzorů v jednotlivých smluvních státech, vytváří Haagská dohoda systém jednotného přihlašování a registrace průmyslových vzorů s účinky pro více smluvních států. Systém je spravován Mezinárodním úřadem Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě (WIPO), který vede mezinárodní rejstřík (International Register) a vydává rovněž mezinárodní věstník (International Designs Bulletin). U tohoto úřadu

[11] Locarnská dohoda byla podepsána v Locarnu dne 8. 10. 1968 a změněna dne 28. 9. 1979
[12] Haagská dohoda byla uzavřena dne 6. 11. 1925, revidována v Londýně dne 2. 6. 1934, v Haagu dne 28. 11. 1960 a v Ženevě dne 2. 7. 1999. Revizní smlouvy jsou na sobě nezávislé.

přihlašovatel podává jedinou přihlášku, kde uvede, ve kterých státech si přeje získat ochranu. Podle ustanovení čl. 7 této dohody má každá přihláška u Mezinárodního úřadu ve všech smluvních státech, které přihlašovatel označil ve své žádosti, stejné účinky, jako kdyby byly splněny všechny formality stanovené národním zákonem pro získání ochrany a jako kdyby všechny úřední úkony stanovené k tomuto cíli byly splněny úřadem tohoto státu. Hmotněprávní podmínky ochrany průmyslových vzorů se ovšem řídí národním právem smluvní strany. Z uvedených skutečností je zřejmé, že systém výrazně zjednodušuje registraci průmyslových vzorů mezi jednotlivými členskými zeměmi. Odpadá například nutnost podávat překlady potřebných dokumentů v jazyce příslušného státu či platit poplatky úřadům a zástupcům v různých zemích. Haagský systém rovněž usnadňuje změnu ochrany průmyslového vzoru a prodloužení její lhůty.

Haagská dohoda spočívá na třech právních aktech: Londýnský akt (1934), Haagský akt (1960) a Ženevský akt (1999). Smluvní strana má možnost přistoupit k jednomu, dvěma či všem třem aktům, přistoupením se stává členem tzv. Haagské unie. V současnosti má Haagská unie 48 smluvních stran[13]. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že Česká republika dosud k žádnému z aktů Haagské dohody nepřistoupila, nicméně jakožto člen Evropské unie je oprávněna požívat prostřednictvím vzoru Společenství výhod plynoucích ze systému Haagské dohody. Dnem 1. 1. 2008 totiž vstoupila platnost přístupová smlouva EU k Ženevskému aktu Haagské dohody.[14] Právě Ženevský akt umožnil členství v Haagské unii i mezivládním organizacím, jak vyplývá z jeho článku 27 odst. 1 pododst. (ii)[15]. Území EU je pro účely Ženevského aktu považováno za jedinou „zemi“ a nařízení Rady ES č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o průmyslových vzorech Společenství za příslušný vnitrostátní předpis.

Jak vyplývá ze statistických údajů, došlo na přelomu let 2002 a 2003 k citelnému poklesu počtu registrovaných přihlášek průmyslových vzorů Mezinárodním úřadem WIPO. Je možno říci, že tato situace je důsledkem zavedení konkurenčního

[13] zdroj: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=9

[14] k problematice přístupu Evropské unie k Ženevskému protokolu srov.: Kopecká, S.: Přístup ES k Ženevskému aktu, Průmyslové vlastnictví 1-2/2006; Kopecká, S.: Přístup Evropského společenství k Ženevskému aktu Haagské dohody o mezinárodním zápisu průmyslových vzorů, Průmyslové vlastnictví 3-4/2007; Čelišová, L.: Leden 2008: Termín vstupu Evropského společenství do Haagské unie, Průmyslové vlastnictví 9-10/2007

[15] znění článku 27 odst. 1 pododst. (ii): „každá mezivládní organizace, která má úřad, kde lze získat ochranu průmyslových vzorů s platností na území, na kterém je platná ustavující smlouva mezinárodní organizace, může připojit podpis a stát se stranou tohoto Aktu, pokud je alespoň jeden z členských států mezivládní organizace členem Organizace….“ Uvedenou funkci zde plní Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu se sídlem ve španělském Alicante.

mechanismu registrace průmyslových vzorů Společenství (zápis od roku 2003). Konkrétní údaje[16] shrnuje následující tabulka:

rok	počet mezinárodních zápisů
2001	4183
2002	4177
2003	2474
2004	1415
2005	1135
2006	1143

Jakkoli uvedené údaje ukazují na trvalý pokles mezinárodních zápisů v rámci Haagského systému, lze se domnívat, že přístupem Evropské unie k Ženevskému aktu tento mechanismus získá na „atraktivitě“ a zvýší se tak i frekvence zápisu mezinárodních přihlášek. Členství EU v Haagské unii by mohlo být motivačním činitelem pro očekávaný přístup takových zemí, jako je USA, Japonsko, Čína a další asijské země. Tím by v budoucnu dosah tohoto systému mezinárodních zápisů dále vzrostl.

Za současných podmínek lze mezinárodní zápis průmyslových vzorů podle Haagské dohody a zápis průmyslových vzorů Společenství v rámci Evropské unie považovat za vzájemně se doplňující.

3.1.4 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)

Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS – Trade Related Intellectual Property Rights) spravuje Světová obchodní organizace (WTO). Byla uzavřena na závěr jednání tzv. Uruguayského kola ukončeného v dubnu 1994 v Marrakeshi v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT). Česká republika je povinna plnit závazky vyplývající z této dohody jako člen Světové obchodní organizace (datum přístupu: 1.1.1995).

[16] statistická data jsou dostupná z internetových stránek WIPO http://www.wipo.int/hague/en/statistics/

Dohoda vychází z existujících mezinárodních dohod v oblasti průmyslového vlastnictví a ve vztahu k dosavadnímu právnímu stavu nepřináší žádné změny. Právní úprava v EU i ČR rámec TRIPS splňuje a někdy převyšuje (např. doba ochrany, která v EU, stejně jako v ČR, může činit po opakovaném prodloužení až 25 let). Lze proto souhlasit s názorem, že je tudíž dopad TRIPS na evropskou a vnitrostátní úpravu nevýrazný. O to víc je pak především v kontextu českého práva důležitější evropská komunitární úprava.[17]

Právní úpravě průmyslových vzorů jsou zde věnována poměrně stručná ustanovení článků 25 a 26. Podle článku 25 Dohody členové poskytnou ochranu nezávisle vytvořeným průmyslovým vzorům, které jsou nové a původní. Dohoda přitom nestanoví závaznou formu ochrany, je tedy ponecháno na úvaze členských států, zda pro průmyslové vzory zvolí ochranu formální (systém pouhé registrace, či systém zápisu po provedení věcného průzkumu) nebo ochranu neformální (jako nezapsaný průmyslový vzor, v rámci autorského práva či prostřednictvím nekalé soutěže). Podle výše uvedeného článku členové mohou stanovit, že vzory nejsou nové nebo původní, jestliže se podstatně neodlišují od známých vzorů nebo kombinací znaků známých vzorů. Toto ustanovení naplňuje česká právní úprava v § 5 odst. 1 ZOPV, když definuje individuální povahu průmyslového vzoru[18]. Stejně tak mohou členové stanovit, že se taková ochrana nebude vztahovat na vzory, určené v podstatě technickými nebo funkčními úvahami. Návaznost na tuto formulaci Dohody lze spatřovat v ustanovení § 7 ZOPV[19]. Zvláštní požadavky klade pak Dohoda na ochranu textilních vzorů, a to tak, aby nebyla nepřiměřeně zhoršena možnost požadovat a získat takovou ochranu. V čl. 26 odst. 3 je stanovena minimální doba platnosti ochrany průmyslového vzoru na dobu 10 let.

3.2 Předpisy evropského práva

Na půdě Evropských společenství představuje úprava ochrany průmyslových vzorů záležitost poměrně novou. Celého procesu sbližování národních právních úprav s předpisy evropského práva se dotýká problém střetu dvou principů. Prvním je princip

[17] Dobřichovský, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví, 2004, str. 165

[18] znění §: Průmyslový vzor vykazuje individuální povahu, jestliže celkový dojem, který vyvolává u informovaného uživatele, se liší od celkového dojmu, který u takového uživatele vyvolává průmyslový vzor, který byl zpřístupněn veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti.

[19] znění §7 odst. 1: Při hodnocení způsobilosti průmyslového vzoru k zápisu se nepřihlíží ke znakům, které jsou předurčeny technickou funkcí průmyslového vzoru.

teritoriality, který lze chápat jako zásadu, že práva k duševnímu vlastnictví vznikající na základě práva určitého státu jsou chráněna pouze na území tohoto státu. Vztahy k duševnímu vlastnictví se na území určitého státu řídí pouze právním řádem tohoto státu (zákon země ochrany – lex loci protectionis).[20] Proti tomuto principu stojí jedna z hlavních idejí Evropských společenství – princip jednotného vnitřního trhu (a ve vztahu k ochraně průmyslových vzorů především zásada volného pohybu zboží, zakotvená v Hlavě I Části třetí SES). Prvním cílem evropské regulace v této oblasti bylo sjednocení národních právních úprav. Za tímto účelem byla v roce 1991 Komisí předložena Zelená kniha o právní ochraně průmyslových vzorů, která kromě výsledků studia dané problematiky obsahovala také předběžný návrh směrnice o sbližování legislativy členských států a předběžný návrh návrhu nařízení. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES o právní ochraně (průmyslových) vzorů byla přijata dne 13. října 1998. Dalším krokem bylo vytvoření systému registrace vzoru Společenství, který má jednotnou povahu na celém území Evropské unie. Vyvrcholením celého procesu tak bylo přijetí nařízení Rady (ES) č. 6/2002 o (průmyslových) vzorech Společenství ze dne 12. prosince 2001.

Na tomto místě si dovolím učinit poznámku k terminologii užité v české verzi evropských předpisů. Jak ve Směrnici č. 98/71/ES, tak v Nařízení, je uváděn pojem „(průmyslový) vzor“, resp. „(průmyslový) vzor Společenství“. Pokud tento český termín srovnáme s jinými jazykovými verzemi (*„Community design“/„das Gemeinschaftsgeschmacksmuster“/„le dessin ou modèle communautaire“*), je patrné, že se ve všech jazykových mutacích odráží legislativní tradice toho kterého členského státu Společenství a je obtížné dosáhnout stavu, kdy by uvedený pojem byl ve všech jazycích zcela ekvivalentní. Naše národní úprava vychází z pojmu „průmyslový vzor“, z pohledu evropského zákonodárce však adjektivum „průmyslový“ může být zavádějícím. Zřejmě proto je v české verzi Směrnice 98/71/ES i Nařízení zvoleno kompromisní označení „(průmyslový) vzor“, resp. „(průmyslový) vzor Společenství“. S vědomím výše uvedeného je v této práci pro tyto instituty nadále užíváno pojmů „průmyslový vzor“, resp. „průmyslový vzor Společenství“, případně jen „vzor Společenství“.

[20] Týč, V., Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě, 1997, str. 10

3.2.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES o právní ochraně průmyslových vzorů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES o právní ochraně průmyslových vzorů (dále jen „Směrnice 98/71/ES“) byla přijata s cílem harmonizovat právní předpisy členských států o ochraně průmyslových vzorů. Případné rozdíly v nich by totiž mohly vést k ohrožení fungování vnitřního trhu EU a narušení hospodářské soutěže na tomto trhu. V rámci obecných ustanovení směrnice uvádějících důvody jejího přijetí je jasně stanoveno, že k dosažení cílů není třeba úplného sblížení právních předpisů členských států týkajících se ochrany průmyslových vzorů a že postačí omezit sbližování na ty vnitrostátní předpisy, které bezprostředně ovlivňují fungování vnitřního trhu. Tím by byly vytvořeny základní předpoklady pro vývoj jednotné právní ochrany průmyslových vzorů na území Evropské unie.

Směrnice ukládá členským státům povinnost chránit průmyslové vzory zápisem, nevylučuje však použití vnitrostátních právních předpisů nebo předpisů Společenství o ochraně průmyslových vzorů, které poskytují jinou ochranu než tu, která je průmyslovému vzoru poskytována jeho zápisem nebo zveřejněním, například právních předpisů o nezapsaných právech k průmyslovým vzorům, ochranným známkám, patentům a užitným vzorům, o nekalé soutěži nebo občanskoprávní odpovědnosti. Ve směrnici se ovšem zatím nehovoří o institutu nezapsaného průmyslového vzoru.

3.2.2 Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 o průmyslových vzorech Společenství

Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 o průmyslových vzorech Společenství (dále jen „Nařízení“) bylo vydáno dne 12. prosince 2001, v platnost vstoupilo dne 6. 3. 2002. Na rozdíl od Směrnice 98/71/ES, která směřuje „pouze“ ke sjednocení právní úpravy členských států, Nařízení zavádí institut průmyslového vzoru Společenství a s ním i jednotný systém spojený s nabýváním práv k němu. Tímto počinem je de facto překonán princip teritoriality – účinky ochrany průmyslových vzorů omezené na území jednotlivých členských států, ať už jsou jejich právní předpisy harmonizovány či nikoliv, vedou k možnému rozdělení vnitřního trhu s výrobky zahrnujícími průmyslový vzor, který je chráněn vnitrostátními právy drženými různými jednotlivci, a tudíž představují překážku volného pohybu zboží. Průmyslový vzor Společenství má jednotný účinek na celém území Evropské unie a je mu poskytována jednotná ochrana. Pro řízení

ve věcech vzoru Společenství je příslušný centrální Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu se sídlem ve španělském Alicante.

1. dubna 2003 byl učiněn první zápis průmyslového vzoru Společenství, ke stejnému datu byl rovněž na internetových stránkách úřadu zveřejněn Věstník[21]. Možnost zápisu průmyslového vzoru Společenství se setkala s pozitivním ohlasem: jen v roce 2003 bylo podáno 10 691 přihlášek s celkovým počtem 37 084 vzorů![22]

Mechanismus průmyslového vzoru Společenství existuje paralelně vedle národních systémů právní ochrany průmyslového vzoru, přihlašovatel má tak na výběr, zda zvolí ochranu národní či evropskou, je možná i kombinace obou. V okamžiku zveřejnění národní přihlášky průmyslového vzoru vzniká pravidelně i nezapsaný průmyslový vzor Společenství (viz dále)[23].

Nařízení zavedlo systém, který je pro přihlašovatele „atraktivní“ z důvodu relativní jednoduchosti získání ochrany (k čemuž směřuje zejména institut nezapsaného vzoru Společenství), rychlosti řízení (neexistence věcného průzkumu) a výhodnosti nákladů (odpadá nutnost podání přihlášek v jednotlivých zemích a s tím spojené úhrady správních poplatků mnoha úřadům).

K provedení tohoto nařízení bylo dne 21. října 2002 přijato Nařízení Komise (ES) č. 2245/2002, které určuje podrobnosti řízení o přihlášce, zápisného řízení, obnově zápisu, změnách zápisu, vzdání se a neplatnosti zápisu a některé další formální náležitosti řízení před Úřadem. Nařízení Komise (ES) č. 2246/2002 ze dne 16. prosince 2002 potom stanoví výši a pravidla úhrady poplatků placených Úřadu vzhledem k zápisu průmyslových vzorů Společenství. Obě posledně jmenovaná nařízení byla změněna v návaznosti na přistoupení Evropského společenství k Ženevskému aktu Haagské dohody o mezinárodním zápisu průmyslových vzorů, a to nařízeními č. 876/2007 a č. 877/2007.

O jednotlivých principech průmyslového vzoru Společenství je pojednáno v dalších kapitolách, a to komparací s národní úpravou průmyslového vzoru.

[21] dostupný z: http://oami.europa.eu/bulletin/rcd/rcd_bulletin_en.htm
[22] Jahresbericht HABM, 2003
[23] Ruhl, O., Gemeinschaftsgeschmacksmuster – Kommentar, 2007, str. 16

3.3 Právní předpisy ČR

Harmonizace práv k průmyslovému vlastnictví v západoevropských zemích navazovala na předchozí vývoj v rámci tržního hospodářství, konkurence a výlučných vlastnických práv k předmětům průmyslového vlastnictví. Naproti tomu při harmonizaci v rámci zemí RVHP se vycházelo z existence centrálně řízeného hospodářství, bez konkurence mezi socialistickými podnikatelskými subjekty, a z tak zvaného socialistického vlastnictví, jehož výrazem bylo i zavedení autorských osvědčení na vynálezy a průmyslové vzory.[24] Majitelům práv vyplývajících z průmyslového vlastnictví tak nebylo jakkoli umožněno s těmito právy nakládat.

Politické změny na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století s sebou přinesly nutnost vytvoření právního rámce pro ochranu průmyslových práv, která by respektovala existenci tržního hospodářství a jeho globalizaci, privatizaci a rozsáhlou investiční činnost. Za této situace byl přijat zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, který byl již srovnatelný s tehdejším evropským zákonodárstvím.

Právní úpravy v rámci samostatného zákona se průmyslové vzory dočkaly přijetím zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb. (dále jen „ZOPV“), jež bylo důsledkem implementace Směrnice 98/71/ES. Nicméně i do tohoto zákona byla převzata některá – s touto směrnicí nekonfliktní - ustanovení ze zákona původního, a to zejména s ohledem na mezinárodní závazky ČR, tradice a bezproblémové fungování v praxi. Zákon přinesl novou definici průmyslového vzoru a nově stanovil podmínky jeho ochrany, jak bude rozebráno v dalších kapitolách.

3.4 Ochrana průmyslových vzorů po přístupu České republiky do Evropské unie

Přístupem České republiky do Evropské unie ke dni 1. 5. 2004 začaly na našem území platit přímo evropské právní předpisy, tedy i předpisy zavádějící ochranu některých předmětů průmyslového vlastnictví jednotně a nedílně na celém území EU. K tomuto datu tak došlo k automatickému rozšíření účinků již existujících ochranných známek Společenství a průmyslových vzorů Společenství na naše území. Pro oblast

[24] Jakl, L., Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice, 1999, str. 22 a str. 128 a násl.

průmyslových vzorů relevantní Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 o průmyslových vzorech Společenství bylo za tímto účelem doplněno o nový článek 110a:

1. Ode dne přistoupení nového členského státu se průmyslový vzor Společenství chráněný nebo přihlášený podle tohoto nařízení přede dnem přistoupení rozšíří na území těchto členských států tak, aby měl stejné účinky v celém Společenství.

Toto ustanovení se vztahuje na průmyslové vzory Společenství zapsané i nezapsané. Je otázkou, zda vzhledem k velikosti rozlohy Evropských společenství lze po přihlašovatelích spravedlivě požadovat povědomí o nezapsaných vzorech zveřejněných kdekoli ve Společenstvích. Případné kolize se tak zřejmě bez ohledu na dobrou víru přihlašovatelů v době přihlášení vzoru budou řešit až v řízení o neplatnosti (čl. 25 Nařízení).

K rozšíření účinků dochází automaticky, bez jakéhokoli projevu vůle či administrativního úkonu ze strany majitele vzoru. Ustanovení je potvrzením zásady jednotné povahy průmyslového vzoru Společenství vyjádřené v čl. 1 odst. 3 Nařízení (viz dále kapitolu 4.1).

2. Přihláška průmyslového vzoru Společenství nesmí být zamítnuta na základě důvodů zamítnutí uvedených v čl. 47 odst. 1, pokud se tyto důvody staly použitelnými pouze v důsledku přistoupení nového členského státu.

Podle Nařízení Úřad přihlášku zamítne, pokud zjistí, že průmyslový vzor, o jehož ochranu se žádá, neodpovídá definici podle čl. 3 písm. a) (viz dále kapitolu 4.3) nebo odporuje veřejnému pořádku nebo dobrým mravům. Průmyslový vzor Společenství uvedený v odstavci 1 nesmí být prohlášen za neplatný podle čl. 25 odst. 1, pokud se důvody neplatnosti staly použitelnými pouze v důsledku přistoupení nového členského státu.

Důležitá jsou v tomto smyslu zejména ustanovení o důvodech neplatnosti vyplývajících z existence prioritně staršího národního vzoru přihlášeného v nově přistupujícím státě (k čl. 25 odst. 1 písm. d)), zákazu použít v pozdějším průmyslovém vzoru rozlišovací označení, jehož majiteli poskytují právo Společenství nebo právní předpisy členského státu právo zakázat takové užití (čl. 25 odst. 1 písm. e)), z porušení autorského práva podle právních předpisů nově přistupujícího členského státu (k čl. 25 odst. 1 písm. f)), či ze zneužití symbolických znaků, emblémů a erbů, které jsou ve veřejném zájmu nově přistupujícího členského státu (k čl. 25 odst. 1 písm. g)).

3. Přihlašovatel nebo majitel staršího práva v novém členském státě může bránit užívání průmyslového vzoru Společenství spadajícího do článku 25 odst. 1 písm. d), e) nebo f) na území, kde je starší právo chráněno. Pro účely tohoto ustanovení se starším právem rozumí právo nabyté nebo přihlášené v dobré víře před přistoupením.

Z uvedeného ustanovení vyplývá, že proti užívání průmyslového vzoru Společenství, které porušuje starší národní práva k průmyslovému vzoru (podle čl. 25 odst. 1 písm. d)), neoprávněně využívá rozlišovací označení (čl. 25 odst. 1 písm. e)) nebo porušuje autorská práva (čl. 25 odst. 1 písm. f)), se může bránit nejen ten majitel nebo přihlašovatel staršího práva v novém členském státě, které je fakticky starší než chráněný průmyslový vzor Společenství, ale stejně tak i ten majitel nebo přihlašovatel v novém členském státě, jehož práva jsou sice mladší než práva k průmyslový vzoru Společenství, ale vznikla v období před přístupem členského státu k Evropské unii a byla získána v dobré víře.

4. Výše uvedené odstavce 1, 3 a 4 se vztahují rovněž na nezapsané průmyslové vzory Společenství. Podle čl. 11 průmyslový vzor, který nebyl zpřístupněn veřejnosti na území Společenství, nepožívá ochrany jako nezapsaný průmyslový vzor.[25]

4 OCHRANA PRŮMYSLOVÝCH VZORŮ

4.1 Jednotná povaha průmyslových vzorů Společenství

Průmyslový vzor zapsaný do rejstříku s platností pro Českou republiku požívá ochrany pouze na jejím území. Tento teritoriální účinek národní úpravy umožňuje ochranu totožných průmyslových vzorů v různých státech různým způsobem a ve prospěch různých majitelů. Jak již bylo uvedeno, Nařízení si klade za cíl tento princip teritoriality překonat zavedením průmyslového vzoru Společenství, jehož ochrana by byla nabývána jednotným systémem a to s jednotnými účinky na celém území Společenství. O jednotné povaze průmyslového vzoru Společenství se hovoří v čl. 1 odst. 3 Nařízení, podle nějž může být vzor zapsán, převeden, lze se ho vzdát, může být zrušen nebo

[25] srov.: Kopecká, S., Ochrana průmyslového vlastnictví po přístupu ČR do Evropské unie, Průmyslové vlastnictví, 5-6/2003, str. 81 a násl.

prohlášen za neplatný a jeho užívání může být zakázáno v zásadě pouze pro území celého Společenství.

4.2 Nezapsaný průmyslový vzor Společenství

Zatímco v českém právním prostředí je ochrana průmyslových vzorů spjata s jejich registrací – zápisem do rejstříku, Nařízení zavádí institut nezapsaného průmyslového vzoru Společenství jako alternativu vzoru zapsaného. S podobnou úpravou se můžeme setkat i v dalších právních řádech, např. ve Velké Británii, v České republice je však novinkou. Jedná se o ochranu *neformální*. Odpadá zde totiž povinnost registrace a ochrana (průmyslového) vzoru tak vznikne pouhým zpřístupněním veřejnosti způsobem stanoveným v Nařízení. Právě tento aspekt naznačuje jistou podobnost s autorským právem. Stejně jako vzor zapsaný, i nezapsaný průmyslový vzor Společenství musí splňovat znaky novosti a individuální povahy, rovněž tak nesmí odporovat veřejnému pořádku nebo dobrým mravům.

Evropský zákonodárce již v rozvahových důvodech Nařízení uvádí, že průmyslový vzor Společenství by měl v co největší míře sloužit potřebám všech průmyslových odvětví Společenství. Právě ochrana nezapsaným průmyslovým vzorem Společenství se uplatní zvláště v těch odvětvích, která podléhají módním trendům (zejména oděvní průmysl) a vzniká zde potřeba rychlého získání ochrany. Na druhé straně už není kladen takový důraz na délku doby ochrany – ta činí v případě nezapsaného vzoru tři roky ode dne, kdy byl průmyslový vzor poprvé v rámci Společenství zpřístupněn veřejnosti.

V literatuře je zdůrazňována i sociální funkce nezapsaného průmyslového vzoru Společenství. Pro volně tvořící designéry představuje často zápis průmyslového vzoru vysoké finanční náklady, nezapsaný průmyslový vzor proto může být východiskem takové situace vzhledem k bezplatné neformální ochraně[26].

4.3 Předmět ochrany

ZOPV definuje v § 2 písm. a) průmyslový vzor jako „vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů

[26] Gottschalk, E., Gottschalk, S., Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?, GRUR Int. 2006, Heft 6, str. 461 a násl.

výrobku samotného, nebo jeho zdobení“. Tato definice se v podstatě doslovně shoduje s vymezením průmyslového vzoru Společenství v Nařízení, pouze místo slůvka „zdobení“ je zde použit výraz „dekor“. Oba termíny lze ovšem chápat jako synonyma.

Národní předpisy se v tomto smyslu zcela přizpůsobily evropské regulaci. Podle předchozí právní úpravy, § 36 odst. 1 zákona č. 527/1990 Sb., bylo možno za průmyslový vzor považovat „vnější úpravu výrobku, která je nová a průmyslově využitelná“ (po vyloučení některých řešení vymezených v negativní definici v odst. 2), z čehož je zřejmé, že průmyslový vzor je zde míněn jako předmět ochrany, který musí splňovat podmínku novosti a podmínku průmyslové využitelnosti. Na rozdíl od tohoto pojetí je v současném ZOPV v souladu s evropskými předpisy průmyslový vzor chápán nikoli jako samo právo ochrany, ale jako vzhled výrobku nebo jeho části, přičemž nehraje žádnou roli, zda tento průmyslový vzor požívá právní ochrany nebo zda by jí požívat mohl[27].

Výraz „zejména“ v legální definici naznačuje, že uvedený výčet znaků je pouze příkladmý a okruh definičních znaků tak lze výkladem dále rozšířit. Důležitým prvkem průmyslového vzoru mohou být i některé jiné znaky neuvedené v zákonném textu, např. váha výrobku, poddajnost či ohebnost.[28] Předpokladem pro tyto znaky ale zůstává, že musí být patrné ze vzhledu výrobku. Z pojmu „vzhled výrobku“ lze vyvodit, že průmyslový vzor musí splňovat podmínku *vizuální vnímatelnosti*, což ovšem může vzbuzovat určité nejasnosti. Myslel tím zákonodárce viditelnost pouhým okem, či snad je možné užití pomocných prostředků - např. lupy či mikroskopu? Asi nejpřijatelnější je takový výklad, podle něhož by vzhled výrobku byl posuzován průměrným pozorovatelem při běžném užívání, tj. bez dalších optických zařízení. V části odborné literatury[29] je dokonce diskutováno, zdali by definiční znaky průmyslového vzoru neměly být rozšířeny i na takové, které lze vnímat jinými smysly než zrakem, např. hmatem, čichem, sluchem atd., podobně tak, jak se ubíral vývoj zápisu ochranných známek[30]. Domnívám se však, že tím by byl neúměrně překročen rámec pojmu průmyslový vzor, který je chápán jako vnější *vzhledová* složka určitého předmětu a ochrana by tudíž měla náležet znakům, které vzhled výrobku formují a jsou zrakem seznatelné. Rovněž současná právní úprava národní i evropská se přidržují takového

[27] Rýdl, J., Nový zákon o ochraně průmyslových vzorů, Průmyslové vlastnictví 11-12/2000, str. 240
[28] důvodová zpráva k § 2 ZOPV
[29] srov. Ruhl, O., Gemeinschaftsgeschmacksmuster – Kommentar, 2007, str. 54
[30] např. zapsaná sluchová ochranná známka Společenství č. 005880745

pojetí průmyslového vzoru. Tuto domněnku podporují např. rozvahový důvod 11 Směrnice 98/71/ES, kde je stanoveno, že „ochrana je udělována formou zápisu práva majitele na ochranu těch znaků průmyslového vzoru, …., které jsou v přihlášce *viditelně uvedeny*…“, nebo § 35 ZOPV odst. 1 písm. c), kde jako jedna z obsahových náležitostí přihlášky průmyslového vzoru je jmenováno „*vyobrazení* každého průmyslového vzoru, o jehož zápis je v přihlášce žádáno, *z něhož lze jednoznačně poznat podstatu průmyslového vzoru* a které lze reprodukovat“. Z těchto skutečností vyplývá, že bez grafické znázornitelnosti znaků, pro které je ochrana vyžadována, by nebylo možno tuto ochranu získat.

Pro ochranu průmyslového vzoru není přitom důležité, zda vzhled výrobku má nějakou estetickou úroveň. Pro posouzení takového kritéria by se jen těžko hledala objektivní měřítka. Proto se může jevit zavádějící mnohdy užívaný pojem „vkusový vzor“, který naznačuje jisté kvalitativní vlastnosti vzhledu výrobku.

4.3.1 Pojem výrobku

Průmyslový vzor je zásadně *vázán na výrobek*, ve kterém je ztělesněn či na němž je aplikován. Tento předpoklad je patrný nejen ze základní definice průmyslového vzoru jako „vzhledu *výrobku*“, ale odráží se i v dalších ustanoveních právní úpravy, např. užití průmyslového vzoru na výrobku, který je součástí složeného výrobku (§ 3 odst. 2 ZOPV resp. čl. 4 odst. 2 Nařízení) či v dalších ustanoveních, která vychází z užití průmyslového vzoru na výrobku, např. „informovaný uživatel“ (§ 5 odst. 1 ZOPV resp. čl. 6 odst. 1 Nařízení), hodnocení individuální povahy průmyslového vzoru s přihlédnutím k povaze výrobku (rozvahový důvod 14 Nařízení).

Pojem výrobku je shodně vymezen v § 2 písm. b) ZOPV a v čl. 3 písm. b) Nařízení jako „průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět včetně součástek určených pro sestavení do jednoho složeného výrobku, obal, úprava, grafické symboly a typografické znaky, avšak s výjimkou počítačových programů“. Tato definice se vyznačuje určitou nejednoznačností užitých pojmů. V praxi působí potíže zejména výraz *„úprava“*, který v předpisech není blíže specifikován a může tedy být vykládán různým způsobem. Podle jedné z interpretací[31] je „úpravou“ komplex výrobku a jeho obalu tak, jak se dostává ke konečnému odběrateli. Lze však nalézt i vysvětlení tohoto pojmu spíše jako

[31] Čelišová, L., konzultace na Úřadě průmyslového vlastnictví, oddělení průmyslových vzorů, 7. 11. 2008

předmětu odděleného od vlastního výrobku, např. prezentační a reklamní materiály, prospekty, plakáty, dekorace ve výlohách, či dokonce návody k obsluze výrobku, přičemž nezáleží na tom, zda prezentovaný produkt sám je výrobkem ve smyslu uvedených předpisů[32]. Podobně neurčitým je i výraz *„grafický symbol“*. Pod pojmem „symbol“ běžně chápeme označení, které má prostřednictvím obrazového prvku určitý vypovídající význam. Pokud ovšem nahlédneme do rejstříků průmyslových vzorů, nalezneme i vzory – „grafické symboly“, které jsou tvořeny pouze prvky ozdobnými.

Grafické symboly představují jistou výjimku v požadavku vázanosti průmyslového vzoru na výrobek. Dalo by se říci, že se jedná o „abstraktní“ průmyslové vzory, tedy takové, které nejsou spjaty s konkrétním hmotným výrobkem. Grafické symboly jsou samy považovány za výrobek. Takové vzory jsou při přihlašování zatřiďovány do tř. 99 Locarnského třídění, ale nedotčena přitom zůstává možnost přihlásit v rámci jiné třídy i konkrétní výrobek, na němž je grafický symbol aplikován.

z rejstříku ÚPV:

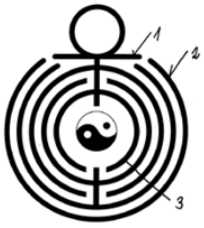

průmyslový vzor č. 29833 registrovaný jako „grafický symbol“ ve tř. 99 a pro „lékařské a laboratorní zařízení a vybavení“ ve tř. 24

z rejstříku OHIM:

průmyslový vzor Společenství č. 000031083-0001 registrovaný jako „grafický symbol“ ve tř. 99 a pro „nádobí“ ve tř. 7

Na úrovni evropské i národní často dochází také k souběhu ochrany průmyslovým vzorem a ochrany známkoprávní, o čemž svědčí řada duplicitních zápisů. Prostřednictvím možnosti zápisu grafických symbolů lze chránit dokonce i vzory, které se proměňují v závislosti na čase, např. vzory animované, vzory představující světelné „blikající“ panely apod.[33]

Výrobek je definován jako „průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět“, čímž je vyloučena ochrana přírodních předmětů průmyslovými vzory, a zároveň se předpokládá vznik předmětu konáním člověka, ať už v rámci výroby ruční či průmyslové. Lze ovšem

[32] Ruhl, O., Gemeinschaftsgeschmacksmuster – Kommentar, 2007, str. 42
[33] např. zapsaný vzor Společenství č. 000041629-0001 (světelný panel)

registrovat design předmětů umělých, které napodobují předměty přírodní. Srov. např. následující zapsaný vzor Společenství (č. 000294996-0001)[34]:

V praxi si lze představit možné obcházení tohoto ustanovení, a to tak, že přihlašovatel bude přírodní předmět vydávat za umělý, a tedy vytvořený člověkem.

4.4 Podmínky ochrany

Podle § 3 ZOPV a obdobně podle článku 4 Nařízení je průmyslový vzor způsobilý ochrany, je-li nový a má-li individuální povahu. Co se týče národní úpravy, dochází v rámci harmonizace s evropskými předpisy (Směrnice 98/71/ES) v současném ZOPV k určitému posunu ve vymezení podmínek ochrany průmyslového vzoru. Současná legální definice již pro přiznání ochrany průmyslovému vzoru nevyžaduje splnění podmínky průmyslové využitelnosti a umožňuje tak ochranu vzhledu výrobků vyrobených jak průmyslově, tak ručně. Z povahy věci však vyplývá, že průmyslový vzor musí být opakovatelný, neboť ochrana řešení, které není opakovatelné, je z hlediska ochrany průmyslového vlastnictví protismyslná.[35]

4.4.1 Novost

Průmyslový vzor je podle § 4 ZOPV považován za nový, nebyl-li přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti shodný průmyslový vzor. Podobně je kritérium novosti definováno i v čl. 5 Nařízení, a to s přihlédnutím k existenci nezapsaných průmyslových vzorů. Takové vzory jsou považovány za nové, pokud nebyl veřejnosti zpřístupněn shodný průmyslový vzor přede dnem, kdy byl průmyslový vzor, jehož ochrana je požadována, poprvé zpřístupněn veřejnosti.

[34] převzato z: CORRESPONDENCE BETWEEN INDICATION OF PRODUCTS AND DESIGN REPRESENTED, Presentation by the Hungarian Delegation Agenda Item 6.4, 7TH LIAISON MEETING ON DESIGNS, Alicante, 27. a 28. 10. 2008
[35] důvodová zpráva k § 2 ZOPV

Relevantní **formy zpřístupnění veřejnosti** stanoví § 6 ZOPV, resp. obdobně čl. 7 Nařízení a rozumí se jimi zveřejnění na základě zápisu do rejstříku nebo vystavení, užívání v obchodě nebo jiný způsob zveřejnění s výjimkou případů, kdy zpřístupnění nemohlo vejít ve známost v odborných kruzích činných v rámci Evropských společenství a specializovaných v daném oboru během normálních obchodních činností. Průmyslový vzor však není považován za zpřístupněný veřejnosti tehdy, pokud s ním byla seznámena třetí osoba pod výslovnou či předpokládanou podmínkou důvěrnosti. V rámci uvedených ustanovení jsou definovány i určité okolnosti zveřejnění shodného průmyslového vzoru, pro které nejsou taková zveřejnění považována za překážku novosti přihlášeného průmyslového vzoru. Jedná se o zpřístupnění veřejnosti původcem průmyslového vzoru, jeho právním nástupcem nebo třetí osobou jako důsledek poskytnuté informace nebo jednání uskutečněného původcem průmyslového vzoru nebo jeho právním nástupcem, a to během 12 měsíců přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti.

Pro hodnocení splnění kritéria novosti je tak rozhodující datum:

- v případě zapsaných průmyslových vzorů den podání přihlášky, případně den vzniku práva přednosti
- v případě nezapsaných průmyslových vzorů den prvního zpřístupnění veřejnosti

Co se týče místa zpřístupnění veřejnosti staršího průmyslového vzoru, ustanovení § 6 ZOPV resp. čl. 7 Nařízení obsahují shodně pouze směrnici, že za relevantní zpřístupnění se považuje pouze takové, které mohlo „vejít ve známost v odborných kruzích činných v rámci Evropských společenství a specializovaných v daném oboru během normálních obchodních činností“. Z této formulace vyplývá, že ke zpřístupnění veřejnosti nemusí nutně dojít na území Evropských společenství. Například německý soud pro vzory Společenství ve věci **Ab Swing**[36] dospěl v této otázce k závěru, že ve vztahu ke kritériu novosti nezáleží na samotném místě zveřejnění staršího vzoru. V tomto případě bylo na překážku novosti nezapsaného průmyslového vzoru Společenství dřívější zveřejnění stejného vzoru ve Spojených státech amerických a soud tuto skutečnost odůvodnil tak, že odborné kruhy činné v rámci Evropských společenství mají možnost seznámit se i se vzory z amerického trhu.

[36] Landgericht Frankfurt am M., převzato z Gottschalk, E., Gottschalk, S., Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?, GRUR Int. 2006, Heft 6, str. 463

Rovněž rozhodovací praxe OHIM takovému výkladu odpovídá. Lze ji demonstrovat např. na následujícím rozhodnutí[37]: Zapsaný vzor Společenství (č. ICD 000000073) představující topné těleso byl prohlášen za neplatný z důvodu nedostatku novosti. Na překážku novosti přitom bylo zpřístupnění stejného vzoru na výstavě v Hongkongu dva roky před přihlášením napadeného vzoru.

Naproti tomu místem zveřejnění nezapsaných průmyslových vzorů Společenství, pro které je vyžadována ochrana, rozhodným pro posouzení kritéria novosti je výlučně území Evropských společenství (srov. kapitolu 4.6).

4.4.1.1 Právo přednosti

Datum práva přednosti (priority) se ve většině případů kryje s datem podání přihlášky průmyslového vzoru. V určitých situacích se ale tyto časové okamžiky mohou od sebe navzájem lišit. Méně častý bude případ, kdy prioritní právo bude získáno až po podání přihlášky, a to tehdy, kdy se v přihlášce vyskytnou určité vady. Běžná je ovšem situace, kdy právo přednosti vznikne již před podáním přihlášky průmyslového vzoru. Osoba, která řádně podala přihlášku průmyslového vzoru nebo užitného vzoru v některém členském státě Pařížské úmluvy o ochraně průmyslového vlastnictví nebo Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, nebo její právní nástupce požívají pro účely podání přihlášky pro stejný průmyslový vzor nebo užitný vzor právo přednosti, které musí uplatnit do šesti měsíců ode dne podání první přihlášky. Tato možnost vyplývá z čl. 4 Pařížské úmluvy a její implementaci nalezneme v ustanovení § 36 ZOPV, resp. čl. 41 Nařízení.

Specifikem Nařízení je úprava možnosti uplatnit právo tzv. **výstavní priority**, kterou ZOPV nezná. Čl. 44 Nařízení výslovně stanoví, že vystavil-li přihlašovatel zapsaného průmyslového vzoru Společenství výrobky, ve kterých je průmyslový vzor ztělesněn nebo pro které je použit, na úřední nebo úředně uznávané mezinárodní výstavě podle Úmluvy o mezinárodních výstavách podepsané v Paříži dne 22. listopadu 1928 a naposledy zrevidované dne 30. listopadu 1972, může za podmínky, že podá přihlášku ve lhůtě šesti měsíců ode dne prvního vystavení takových výrobků, uplatňovat od tohoto dne právo přednosti.

[37] rozhodnutí OHIM č. 000055520-0001 ze dne 2.7.2004

Zajímavé ovšem je, že starší národní úprava tzv. výstavní prioritu znala. Ustanovení § 49 zák. č. 527/1990 Sb. doslova umožňovalo přiznat pro předměty vystavené na výstavách pořádaných na území České a Slovenské Federativní Republiky od doby, kdy byly tyto předměty vneseny do výstavy, právo přednosti pod podmínkou, že vystavovaný předmět bude přihlášen jako průmyslový vzor do tří měsíců po ukončení výstavy.

4.4.2 Individuální povaha

Individuální povaha průmyslového vzoru je v § 5 ZOPV odst. 1 definována jako celkový dojem, který průmyslový vzor vyvolává u informovaného uživatele ve srovnání s celkovým dojmem, který u takového uživatele vyvolává průmyslový vzor, který byl zpřístupněn veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti srovnávaného průmyslového vzoru. Oproti předchozí právní regulaci zákonem č. 527/1990 Sb. se jedná o jisté novum ve vymezení podmínek právní ochrany průmyslového vzoru, které vychází ze znění Směrnice 98/71/ES. Toto kritérium je zaváděno proto, že vlastníci zapsaných průmyslových vzorů požadují ochranu průmyslového vzoru jdoucí nad rámec pouhé ochrany proti identické reprodukci vzhledu svého výrobku.[38] Požadavek individuality průmyslového vzoru zpřísňuje oproti dosavadnímu stavu podmínky jeho zápisné způsobilosti.

Stejně je kritérium individuální povahy definováno i v čl. 5 Nařízení, opět s modifikací pro nezapsaný průmyslový vzor Společenství, kdy se individualita vzoru posuzuje od okamžiku, kdy byl poprvé zpřístupněn veřejnosti.

Pro posouzení *celkového dojmu*, který průmyslový vzor u informovaného uživatele vyvolává, je významný fakt, že průmyslový vzor je určitou abstrakcí a jeho ochrana se vztahuje na jakékoliv ztělesnění v jakémkoli druhu výrobku nebo aplikaci na jakémkoli druhu výrobku. Neexistuje pevná vazba vzoru na druh výrobku, ve kterém má být vzor ztělesněn, a posuzování individuální povahy vzoru proto nelze vázat pouze na srovnávání vzorů, které byly ztělesněny nebo zamýšleny ke ztělesnění ve stejném druhu výrobku. Taková koncepce fakticky brání ochraně designu již zpřístupněného veřejnosti na určitém druhu výrobku pro užití na jiném druhu výrobku. Domnívám se, že by bylo možno zvážit její úpravu tak, aby ochrana průmyslového vzoru byla vázána na druh

[38] Rýdl, J., Nový zákon o ochraně průmyslových vzorů, Průmyslové vlastnictví 11-12/2000, str. 241

výrobku, ve kterém je takový vzor ztělesněn, či na němž je aplikován. Tak by bylo možno chránit průmyslové vzory sice již známé, ale užité pro jiný druh výrobku, pokud by jinak splňovaly podmínky ochrany.

4.4.2.1 Informovaný uživatel

Naskýtá se otázka, jak je možno rozumět pojmu „informovaný uživatel“, který se jeví poněkud vágním, zároveň však má definování této fiktivní osoby podle návrhu zákona význam nejen pro zjištění zvláštností průmyslového vzoru, ale i pro stanovení rozsahu ochrany vyplývající ze zápisu průmyslového vzoru do rejstříku. Jako je u právní ochrany technických řešení (vynálezů a užitných vzorů) předstíráno, že průměrnému odborníkovi je znám celý stav techniky, předstírá se ve vzorové ochraně, že informovaný uživatel je zběhlý ve znalostech dříve známých vnějších úprav výrobků. Informovaným uživatelem je tak pro potřeby výkladu zákona osoba, u níž se předpokládá určité množství znalostí nebo vzorového uvědomění.[39] Podobně i Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu konstatoval, že informovaným uživatelem „není bezpodmínečně průměrný spotřebitel, ale rozhodně někdo se zvláštní znalostí relevantního trhu, třeba maloobchodník nebo jiná osoba obchodující s relevantním výrobkem“.[40] „Informovanost“ uživatele tedy spočívá v určitém povědomí o průmyslových vzorech do té doby veřejnosti zpřístupněných.

Neurčitost a problematičnost pojmu demonstruje i následující příklad[41]:

[39] důvodová zpráva k § 5 ZOPV

[40] *„Informed user is not necessarily an average consumer, but possibly someone with more specific knowledge of the relevant market perhaps a retailer or another person trading with the relevant product.“* OHIM Newsletter 21. července 2005, převzato z Tritton, G., Intellectual Property in Europe, 2008, str. 569

[41] převzato z: CORRESPONDENCE BETWEEN INDICATION OF PRODUCTS AND DESIGN REPRESENTED, Presentation by the Hungarian Delegation Agenda Item 6.4, 7TH LIAISON MEETING ON DESIGNS, Alicante, 27. a 28. 10. 2008

Jedná se o vzor Společenství, představující vzhled automobilu. Zatímco jednou je zapsán jako vzor představující motorové vozidlo (zapsaný vzor Společenství č. 312863-0002), podruhé je zapsán jako auto – hračka (zapsaný vzor Společenství č. 312855-0002). V prvním případě je uživatelem dospělý člověk, u kterého se předpokládá jisté povědomí o designech automobilů nabízených na trhu, naproti tomu v druhém případě je uživatelem dítě. Pokud vezmeme v úvahu, že určení výrobku při posuzování designu nemá právní význam a na překážku novosti může být zveřejněný vzor bez ohledu na jeho zařazení do určité třídy Locarnského třídění, je kritérium informovaného uživatele v tomto směru diskutabilní. Otázkou zůstává, zda lze v uvedeném konkrétním příkladu po „informovaném uživateli“ požadovat znalost jak vzorů spadajících do oblasti automobilového průmyslu, tak vzorů představujících hračky.

4.4.2.2 Míra volnosti při vývoji průmyslového vzoru

Při posuzování individuální povahy průmyslového vzoru se přihlíží k „míře volnosti, kterou měl při vývoji průmyslového vzoru jeho původce**“**. Toto hledisko je do jisté míry předurčeno funkcí, jež plní výrobek, ve kterém je průmyslový vzor ztělesněn, či na němž je aplikován. Je totiž zřejmé, že určité znaky průmyslových vzorů jsou dány právě funkčními vlastnostmi výrobku, jeho materiálem či konstrukčními prvky. Z technických důvodů musí být tyto prvky provedeny předem daným způsobem a původce je tak při vývoji průmyslového vzoru omezen. Při posuzování individuální povahy a srovnávání přihlašovaného vzoru s podobným vzorem, na který se ochrana již vztahuje, bude mít v tomto smyslu „větší naději“ na zápis vzor, jehož znaky jsou do vysoké míry předurčeny funkčními vlastnostmi výrobku, než za stejné situace vzor – ornamentální zdobení, při jehož vývoji měl jeho původce široký prostor k uplatnění tvůrčí invence.

4.4.3 Průmyslové vzory dané technickou funkcí a průmyslové vzory vzájemného propojení

S otázkou míry volnosti při vývoji průmyslového vzoru úzce souvisí problematika tzv. technického předurčení, upravená v § 7 ZOPV a obdobně v čl. 8 Nařízení. Podle dikce těchto ustanovení se při hodnocení způsobilosti průmyslového vzoru k právní ochraně nepřihlíží ke znakům, které jsou předurčeny technickou funkcí průmyslového vzoru a také ke znakům, které musí být nutně reprodukovány v přesném tvaru a rozměrech, aby mohl výrobek, v němž je průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, být

mechanicky spojen s jiným výrobkem nebo umístěn do jiného výrobku kolem něj tak, aby oba výrobky mohly plnit svou funkci.

V extrémních případech může být tvar jen důsledkem funkce bez možností variant a jako takový nemůže být výsledkem tvůrčí činnosti jeho původce.[42] V takové situaci nemůže mít individuální povahu, a je proto vyloučen z ochrany. V praxi ovšem těžko dojde k případu, kdy všechny vzhledové znaky budou předurčeny technickou funkcí průmyslového vzoru. Vzor tak bude posuzován v rozsahu zbývajících vzhledových znaků. Zda daný vzhledový prvek průmyslového vzoru vyplývá toliko z technické funkce výrobku, můžeme zjistit tak, že budeme hledat alternativní vzhled výrobku, který při zachování stejné technické funkce daný vzhledový prvek neobsahuje. Vzhledový prvek průmyslového vzoru pak není podmíněn výlučně technickou funkcí, pokud existuje alespoň jediná alternativa designového provedení tohoto prvku výrobku a výrobek si přitom zachová svou funkci. O této teorii se v literatuře hovoří jako o kritériu „alternativy designu“ [43]. K dané otázce se vyslovila i judikatura Soudního dvora Evropských společenství ve věci **Koninklijke Philips Electronics NV a Remington Consumer Products Ltd.**[44]. I když se jednalo o věc ochranné známky spočívající v grafickém ztvárnění tvaru výrobku, v tomto případě uspořádání vrchní části holicího strojku, lze názor Soudu dobře aplikovat i v oblasti vzorové ochrany. Soud konstatoval, že „*co se zejména týče označení tvořených výlučně tvarem zboží, který je nezbytný pro dosažení technického výsledku,*(…) *je cílem ustanovení* (Směrnice č. 89/104) *zamítnout zápis tvarů, jejichž základní vlastnosti odpovídají některé technické funkci, s tím následkem, že by výlučnost vlastní právům z ochranné známky bránila možnosti konkurentů nabízet zboží mající takovou funkci nebo přinejmenším jejich svobodné volbě technického řešení, které si přejí přijmout, aby jejich zboží bylo vybaveno takovou funkcí“*.

Rovněž vzhledové znaky, které představují znaky vzájemného propojení, podléhají nutnosti být přesně reprodukovány buď z důvodu propojitelnosti výrobku s navazujícími součástkami složeného výrobku, nebo z nutnosti mechanicky spolupracovat s jiným výrobkem. Cílem zákonných ustanovení (v zahraniční odborné literatuře tzv. *„must-fit-Klausel“* či *„interface exception“*) je umožnit vzájemnou

[42] srov. např. rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 29. 3. 1993 (VZ 18401-86)
[43] „*das Kriterium der Designalternative*“: Ruhl, O., Gemeinschaftsgeschmacksmuster – Kommentar, 2007, str. 170
[44] řízení o předběžné otázce C-299/99, předkládající soud Court of Appeal, Spojené království

propojitelnost výrobků pocházejících z různých zdrojů a naopak zabránit výrobcům takovýchto výrobků v monopolizaci trhů prostřednictvím tvarů a rozměrů jednotlivých součástí konstrukčních řešení. Příkladem této problematiky mohou být znaky tvarování automobilových karosářských dílů, obsahujících na svém obvodu různé propojovací prvky představující spojení se sousedními díly.[45]

Navzdory výše řečenému existují z tohoto pravidla výjimky. Jedná se o průmyslové vzory umožňující sestavení nebo propojení několika vzájemně zaměnitelných výrobků v rámci jednoho stavebnicového systému (*„Lego bricks"/ „stacking chairs"*). Podle rozvahového důvodu č. 11 Nařízení může mechanické příslušenství modulových výrobků představovat důležitý prvek inovačních znaků těchto výrobků a marketingový přínos a měly by tedy být způsobilé pro ochranu.

4.4.4 Rozpor s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy

Jak shodně stanoví § 8 ZOPV a čl. 9 Nařízení, průmyslový vzor nemůže požívat právní ochrany, pokud je v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy. To znamená, že i v případě, kdy průmyslový vzor splňuje podmínku novosti i podmínku individuální povahy, je přesto nezpůsobilý ochrany, pokud se příčí veřejnému pořádku nebo dobrým mravům. Pojem veřejného pořádku a dobrých mravů se formuje v každé zemi v závislosti na určitých faktorech, kterými jsou např. kulturní zvyklosti dané země, náboženství, přítomnost etnické menšiny atd. V souvislosti s ochranou průmyslového vzoru Společenství proto může být problematické učinit v konkrétním případě rozhodnutí, které by obsáhlo měřítka všech členských zemí. Nelze samozřejmě ani žádným způsobem národní pojetí veřejného pořádku nebo dobrých mravů v rámci Společenství harmonizovat, což zmiňuje i Směrnice 98/71/ES ve svém rozvahovém důvodu č. 16. Rovněž v literatuře najdeme stanoviska k nemožnosti vytvoření společného obsahu pojmu „veřejný pořádek" pro všechny evropské země: *„Skutečnost, že evropské státy omezily podstatná suverénní práva ve prospěch Unie, je ještě nečiní povinnými přijmout jednotnou interpretaci pojmu veřejný pořádek."*[46]

[45] Horáček, R., Čada, K., Hajn, P., Práva k průmyslovému vlastnictví, 2005, str. 223-224
[46] Schatz, U., Öffentliche Ordnung und gute Sitten im europäischen Patentrecht, GRUR Int., 2006, Heft 11, str. 880

4.4.5 Součástky složeného výrobku

Podle § 3 odst. 2 ZOPV a obdobně podle čl. 4 odst. 2 Nařízení průmyslový vzor aplikovaný na výrobku, který představuje součástku složeného výrobku, nebo průmyslový vzor v takovém výrobku ztělesněn se považuje za nový a mající individuální povahu jen tehdy, jestliže součástka zůstává i po začlenění do složeného výrobku při běžném užívání výrobku viditelná a jestliže viditelné znaky součástky splňují samy o sobě požadavek novosti a individuální povahy. „Běžným užíváním" je dle § 3 odst. 3 ZOPV a obdobně dle čl. 4 odst. 3 Nařízení (je zde užit pojem „obvyklé použití", smysl ustanovení je však zachován) užívání konečným uživatelem, s výjimkou údržbářských, servisních a opravárenských prací. „Složeným výrobkem" se přitom podle § 2 písm. c) ZOPV a obdobně podle čl. 3 písm. c) Nařízení rozumí výrobek, který se skládá z několika součástek, které mohou být vyměněny a které umožňují rozebrání a nové sestavení výrobku.

Má-li tedy být předmětem ochrany průmyslový vzor, který představuje součástku složeného výrobku, musí jít o takovou součástku, která se svým vzhledem podílí na celkovém vzhledu složeného výrobku, tj. musí být celá, nebo její významná část, viditelná při běžném užívání složeného výrobku.[47] Z uvedených definic vyplývá, že i pokud je součástka samostatným výrobkem, např. karburátor auta, lze její vzhled chránit průmyslovým vzorem pouze tehdy, je-li při běžném užití vidět – zde jako příklad uvedený karburátor se neužívá samostatně, ale pouze jako součást automobilu, kdy z celkového vzhledu seznatelný není. Proto nelze v tomto případě vycházet z teze, že určitá věc může být jednou součástí věci jiné, podruhé věcí samostatnou.[48]

Takovým závěrům odpovídá i rozhodnutí OHIM ve věci **Honda/Kwang**[49], ve kterém Úřad uvedl, že *„pro posouzení kritéria viditelnosti a technické předurčenosti vzhledových prvků průmyslového vzoru je rozhodující komplexní vzhled výrobku ve své konečné montáži. Právní ochranu požívají pouze navenek zřetelně viditelné vzhledové prvky."*

Problematickou oblastí se jeví zejména automobilový průmysl, konkrétně pak obchod s náhradními díly automobilů. Úprava těchto otázek se stala terčem sporů a kritiky a

[47] Rýdl, J., Nový zákon o ochraně průmyslových vzorů, Průmyslové vlastnictví 11-12/2000, str. 242
[48] *„Unius inclusius est alterius exclusius."*, převzato z Tritton, G., Intellectual Property in Europe, 2008, str. 566
[49] Rozhodnutí OHIM č. ICD 000 000 990 ze dne 17.8.2006, převzato z Weber, N., Entscheidungspraxis des HABM zur Nichtigkeit von Gemeinschaftsgeschmackmustern, GRUR, 2008, Heft 2, str. 115

uspokojivé řešení dodnes není nalezeno. Nabízí se otázka, zda vlastník průmyslového vzoru k vzhledu celé karoserie má právo se neomezeně dovolávat svých práv i k náhradním dílům karoserie, tj. částem výrobků, které při poškození obvykle nejsou opravovány, ale rovnou vyměněny a vnější vzhled výrobku je tak prakticky zcela obnoven. Jedná se o tzv. must - match části, které musí přesně zapadat do celkové koncepce výrobku. V praxi dochází ke střetům zájmů vlastníků průmyslových vzorů – autorizovaných výrobců a prodejců náhradních součástek a nezávislých výrobců a prodejců těchto částí.[50]

Právní úprava problematiky náhradních dílů je řešena v jednotlivých členských zemích Evropské unie různým způsobem a nebyla sjednocena ani v rámci harmonizace Směrnicí 98/71/ES. Ta ve svém čl. 14 stanoví, že „do doby, než budou na základě návrhů Komise přijaty změny této směrnice podle čl. 18, zachovají členské státy v účinnosti své stávající právní předpisy týkající se užití průmyslového vzoru vztahujícího se na součást použitou k opravě složeného výrobku, aby byl zachován jeho původní vzhled, a změní tyto předpisy pouze v zájmu liberalizace obchodu s těmito součástmi"(tzv. freeze - plus řešení). Česká národní úprava tedy umožňuje ochranu částí výrobků, které jsou náhradními díly výrobků složených, přičemž se vychází z obecné úpravy ustanovení § 3 odst. 2 ZOPV. K ochraně náhradních dílů jako součástek složených výrobků stačí tak splnění podmínek novosti, individuality a viditelnosti při běžném užívání výrobku.

Jak již bylo v úvodu kapitoly řečeno, Nařízení vychází ze stejné právní konstrukce regulace součástek složeného výrobku, pro náhradní díly však v rámci přechodných ustanovení čl. 110 stanoví výjimku: „…průmyslový vzor, který tvoří součást složeného výrobku používaného ve smyslu čl. 19 odst. 1 pro účely opravy tohoto složitějšího výrobku s cílem obnovit jeho původní vzhled, nepožívá ochrany průmyslového vzoru Společenství". Jsou zde proto patrné tendence k liberalizaci trhu s náhradními díly.

Domnívám se, že takové rozdílné pojetí dané problematiky náhradních dílů v rámci národní ochrany průmyslových vzorů jednotlivých členských zemí Unie a zároveň rozdílnost s koncepcí právní ochrany průmyslového vzoru Společenství může v konečném důsledku způsobovat překážky volného pohybu zboží. Lze si totiž představit situaci, kdy zboží, které představuje náhradní součástku určitého výrobku a

[50] Hipšrová, A., Ochrana náhradních dílů průmyslovým vzorem na pozadí harmonizace v Evropské unii, Průmyslové vlastnictví 11-12/2003, str. 190 a násl.

které je zcela legálně vyrobené nezávislým výrobcem v zemi, kde náhradní díly nepožívají ochrany průmyslovým vzorem, nebude moci být vyvezeno do země, kde jsou jiným subjektem registrovány jako průmyslový vzor. K této otázce se několikrát vyslovil i Evropský soudní dvůr (dále jen „Soud“). Tak např. ve věci **CICRA vs. Renault**[51] Soud konstatoval, že *„ustanovení týkající se volného pohybu zboží nejsou na překážku aplikaci národních právních předpisů, podle nichž má výrobce automobilů, jakožto majitel práva k průmyslovému vzoru k jím vyrobeným náhradním dílům, právo zakázat, aby třetí osoby vyráběly nebo vyvážely takto chráněné náhradní díly za účelem prodeje ve vnitřním trhu nebo je dovážely z jiných členských států, pokud byly vyrobeny bez jeho svolení. A to za předpokladu, že právní předpisy chrání samotnou podstatu takového výlučného průmyslového práva, mohou být uplatněny bez rozdílu jak vůči těm, kteří na území ES náhradní díly vyrábí, tak vůči těm, kteří je dovážejí z jiných členských států, a nemají-li tyto předpisy za cíl zvýhodňovat domácí výrobky oproti výrobkům pocházejícím z ostatních členských států“*. Dále např. Soud ve věci **Régie Nationale des Usines Renault SA v. Maxicar SpA a Orazio Formento**[52] judikoval, že *„rozsudek soudu nebo tribunálu smluvního státu, který uznává existenci práv z duševního vlastnictví u částí karosérie vozidel, a který poskytuje držiteli těchto práv ochranu tím, že mu umožňuje, aby bránil třetím stranám obchodujícím v jiném smluvním státě ve vyrábění, prodeji, přepravě, vývozu nebo dovozu těchto částí karosérie, nelze považovat za v rozporu s veřejným pořádkem“*.

4.4.6 Věcný průzkum

Výše uvedené podmínky pro získání právní ochrany, tedy podmínku novosti, individuální povahy a skutečnosti, zda se nejedná o průmyslový vzor příčící se veřejnému pořádku či dobrým mravům, zda přihlašovaný průmyslový vzor není pouhým technickým nebo konstrukčním řešením, či zda přiznání právní ochrany nebrání dřívější právo k průmyslovému vzoru zapsanému v České republice, zkoumá český Úřad průmyslového vlastnictví v rámci tzv. věcného průzkumu přihlášky průmyslového vzoru. V provádění tohoto průzkumu můžeme spatřovat promítnutí legislativních tradic a Česká republika je tak jednou z mála evropských zemí, kde je

[51] Rozsudek ESD C-53/87, převzato z Hipšrová, A., Ochrana náhradních dílů průmyslovým vzorem na pozadí harmonizace v Evropské unii, Průmyslové vlastnictví 11-12/2003, str. 197 a násl.
[52] Rozsudek ESD C-39/98

plný věcný průzkum zápisné způsobilosti zakotven. Podle ustanovení § 37 odst. 6 ZOPV zamítne Úřad přihlášku, není-li jejím předmětem průmyslový vzor podle § 2, popřípadě jestliže průmyslový vzor, který je předmětem přihlášky, nesplňuje požadavky podle § 3 až 5 a § 7 až 9. Přihláška průmyslového vzoru bude zamítnuta rovněž z důvodu kolize se starším shodným průmyslovým vzorem s účinky na území České republiky, který byl zpřístupněn veřejnosti po dni podání přihlášky, popřípadě po dni vzniku práva přednosti této přihlášky. Věcný průzkum přihlášky ve Směrnici 98/71/ES sice předvídán není, začleněním tohoto průzkumu do české úpravy však nedochází ke kolizi s danou směrnicí.

Na rozdíl od tohoto pojetí je v řízení o přihlášce průmyslového vzoru Společenství prováděn pouze tzv. **formální průzkum**. Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu totiž přezkoumává „jen“ splnění formálních náležitostí přihlášky podle čl. 45 Nařízení a přihlášku průmyslového vzoru zamítne, pokud je naplněn jeden z důvodů vyjmenovaných v čl. 47 Nařízení, tedy pokud neodpovídá definici podle čl. 3 písm. a) nebo odporuje veřejnému pořádku nebo dobrým mravům. Je tedy zřejmé, že právní ochrany mohou požívat i průmyslové vzory Společenství, které nejsou nové nebo nemají individuální povahu, protože tyto vlastnosti nejsou v řízení o přihlášce zkoumány. Případné kolize se staršími průmyslovými vzory jsou tak řešeny až v rámci řízení o prohlášení neplatnosti podle čl. 24 a násl. Nařízení.

Koncepce formálního průzkumu, která se uplatňuje u přihlášek průmyslového vzoru Společenství, se může jevit jako diskutabilní. V její neprospěch se objevují názory, že z obecného hlediska formální průzkum vede k rychlému zápisu, tento zápis je ovšem značně slabý a labilní. I když bude později průmyslový vzor, který nesplňuje podmínky pro zápis, odstraněn z rejstříku, v mezidobí trvajícím např. několik let může majitel vzoru využít svého silnějšího právního postavení ve vztahu ke třetím osobám a např. jim eventuálním předběžným opatřením způsobit značnou újmu, vedoucí až k vyloučení z trhu či likvidaci.[53]

Na druhé straně může být rychlost, jakou je získána ochrana, vnímána i pozitivně, a to především přihlašovateli z těch odvětví průmyslu, která podléhají rychle se měnícím módním trendům. Roli při posuzování výhod formálního průzkumu hrají i finanční otázky. Výdaje, které úřady jinak nakládají za provedení věcného průzkumu, jsou v případě řízení před evropským Úřadem pro harmonizaci ve vnitřním trhu přeneseny

[53] Dobřichovský, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví, 2004, str. 169

na osoby, které si samy hájí svá práva v řízení o neplatnosti.[54]V takovém řešení můžeme spatřovat i další výhody: osoby, které podávají návrh na neplatnost vzoru Společenství a upozorňují tímto na věcné nedostatky zapsaného vzoru, jsou často přímým konkurentem majitele namítaného vzoru a mají proto lepší povědomí o designérských počinech v konkrétním průmyslovém odvětví než referenti Úřadu provádějící věcný průzkum přihlášky vzoru.

Formální průzkum tak umožňuje ochranu průmyslových vzorů, kterým by při průzkumu věcném ochrana poskytnuta pravděpodobně nebyla. Tuto domněnku demonstruje i následující případ[55]. Přihlašovatel před Úřadem průmyslového vlastnictví žádal ochranu průmyslových vzorů tohoto vyobrazení:

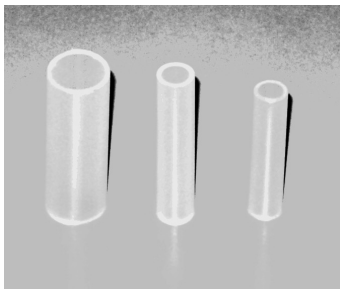

Průmyslové vzory představují vzhled náustků k detektorům alkoholu. Přihlášky těchto vzorů byly národním Úřadem po provedení věcného průzkumu zamítnuty. Úřad především uvedl, že přihlášené vzory trpí nedostatkem individuální povahy, jelikož *nevykazují žádné nové charakteristické znaky*, které by je co do vzhledu a tvaru výrazně odlišovaly od dříve zveřejněných průmyslových vzorů. I když při rešerši v rejstříku průmyslových vzorů nebyl nalezen zapsaný průmyslový vzor, který by mohl sloužit jako konkrétní námitka proti přihlášeným průmyslovým vzorům, Úřad příkladmo předložil katalog společnosti nabízející železářské zboží a mimo jiné rovněž výrobky tvarově podobné přihlášeným vzorům. Úřad konstatoval, že *„celkový dojem, který vyvolávají u informovaného uživatele přihlašované výrobky a namítané výrobky, není odlišný. Kritérium individuální povahy vyžaduje, aby původce či průmyslový výtvarník učinil při vývoji designu vzoru významnější změny ve vzhledu výrobku tak, aby celkový dojem z již známého a veřejnosti zpřístupněného průmyslového vzoru a přihlášeného průmyslového vzoru byl dostatečně odlišný."* Úřad rovněž uvedl, že *„k zápisu do*

[54] Podle čl. 52 Nařízení může návrh na prohlášení neplatnosti zapsaného (průmyslového) vzoru Společenství předložit úřadu kterákoliv fyzická nebo právnická osoba a rovněž orgán veřejné moci k tomu zmocněný.
[55] Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví zn. sp.: PVZ 2006-36771, PVZ 2006-36772, PVZ 2006-36773

rejstříku průmyslových vzorů nejsou způsobilé výrobky již dlouhodobě známých a obecných tvarových řešení" a *„trubičky z průhledných materiálů jsou mimo jiné dlouhodobě běžně používané např. v medicíně"*. Tentýž přihlašovatel, který se svým podáním neuspěl před národním Úřadem, přihlásil prakticky shodný vzor k ochraně vzorem Společenství u Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu. V důsledku neexistence průzkumu věcných náležitostí při řízení o přihlášce vzoru Společenství byl tento vzor zapsán[56].

4.5 Rozsah ochrany

Do rozsahu ochrany vyplývající z práva k průmyslovému vzoru spadá podle ustanovení § 10 ZOPV a obdobně podle článku 10 nařízení každý průmyslový vzor, který nevyvolává u informovaného uživatele odlišný celkový dojem. Při posuzování rozsahu ochrany musí být přihlédnuto k míře volnosti, kterou měl jeho původce při vývoji průmyslového vzoru. § 10 ZOPV upřesňuje, že rozsah ochrany je dán vyobrazením průmyslového vzoru tak, jak je zapsán v rejstříku s výjimkou znaků, které jsou předurčeny technickou funkcí průmyslového vzoru, nebo znaků, které musí být nutně reprodukovány v přesném tvaru a rozměrech, aby mohl výrobek, v němž je průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, být mechanicky spojen s jiným výrobkem nebo umístěn do jiného výrobku, kolem něj nebo proti němu tak, aby oba výrobky mohly plnit svou funkci.

Z uvedených definicí je patrné, že určení rozsahu ochrany průmyslového vzoru koresponduje s kritériem individuální povahy průmyslového vzoru. V obou případech musí být posouzen celkový dojem, který průmyslový vzor zanechá u informovaného uživatele a který je odlišný od celkového dojmu vyvolaného u tohoto uživatele vzorem, který byl již veřejnosti dříve zpřístupněn, a zároveň je nutné zohlednit míru volnosti původce při vývoji průmyslového vzoru. K výkladu těchto pojmů odkazuji na kapitoly 4.4.2.1 a 4.4.2.2.

K otázce rozsahu ochrany a její úzké souvislosti s kritériem individuální povahy průmyslového vzoru se vyslovil i soud pro vzory Společenství v Rakousku ve věci **Febreze**[57]: *„Velká míra individuální povahy průmyslového vzoru vytváří prostor pro*

[56] zapsaný vzor Společenství č. 000631197-0001

[57] Rozhodnutí 4 Ob 43/07p Oberster Gerichtshof ze dne 22. 5. 2007, publikováno v GRUR Int. 2008, Heft 6, str. 523 a násl.

velký rozsah ochrany a naopak malá míra individuální povahy způsobuje malý rozsah ochrany.“

Vzhledem k tomu, že hledisko míry volnosti při vývoji průmyslového vzoru v sobě obsahuje předpoklad, že původce musel respektovat předem dané parametry vzoru vyplývající z technické funkce vzoru a nutnosti vzájemné propojitelnosti vzorů, považuji opětovné uvedení těchto kritérií v § 10 odst. 1 ZOPV za nadbytečné.

4.6 Počátek a doba trvání ochrany

ZOPV v § 11 a shodně čl. 12 Nařízení stanoví, že zapsaný průmyslový vzor je chráněn po dobu 5 let od data podání přihlášky, přičemž jeho vlastník může tuto dobu ochrany opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let od data podání přihlášky průmyslového vzoru. Maximální doba ochrany, kterou je u průmyslového vzoru možné dosáhnout, se tak v ZOPV za účelem harmonizace se Směrnicí 98/71/ES prodlužuje oproti úpravě ze zákona č. 527/1990 Sb. o 10 let.

Podle ZOPV může žádost o obnovu vlastník průmyslového vzoru podat během posledního roku příslušného pětiletého období, nejpozději v den, který se číslem a pojmenováním shoduje se dnem podání přihlášky průmyslového vzoru. Žádost o obnovu může být podána ještě v prodloužené šestiměsíční lhůtě, ovšem výše správního poplatku je v tomto případě dvojnásobná.

Nařízení stanoví lhůtu pro podání žádosti o obnovu zápisu vzoru v rozmezí kratším než národní úprava. Tato žádost se podává ve lhůtě šesti měsíců, která uplyne posledním dnem měsíce, v jehož průběhu skončí doba ochrany. Od tohoto okamžiku začíná běžet dodatečná lhůta, ve které lze žádost ještě podat, ale již za podmínky zaplacení příplatku ke správnímu poplatku.

S ohledem na existenci nezapsaného průmyslového vzoru Společenství obsahuje Nařízení v čl. 11 úpravu doby ochrany i pro tento institut. Nezapsaný průmyslový vzor je chráněn po dobu 3 let ode dne, kdy byl poprvé v rámci Společenství zpřístupněn veřejnosti. Tuto dobu na rozdíl od doby ochrany zapsaného vzoru Společenství nelze prodloužit.

Nařízení upřesňuje, že nezapsaný vzor je považován za zpřístupněný veřejnosti ve Společenství, pokud byl zveřejněn nebo jinak oznámen, vystavován, obchodně použit nebo jiným způsobem uveden ve veřejnou známost takovým způsobem, že během obvyklých obchodních činností mohly tyto události vejít ve známost v odborných

kruzích činných v rámci Společenství a specializovaných v daném oboru. Průmyslový vzor se však nepovažuje za zpřístupněný veřejnosti, pokud byl sdělen pouze třetí osobě pod výslovnou nebo mlčky předpokládanou podmínkou jeho utajení. Nařízení v tomto ustanovení dále nespecifikuje, kde konkrétně musí být vzor zpřístupněn veřejnosti, aby mohl být chráněn jako nezapsaný vzor Společenství. Určité vodítko lze ovšem nalézt v čl. 110a Nařízení, které stanoví, že „podle čl. 11 průmyslový vzor, který nebyl zpřístupněn veřejnosti na území Společenství, nepožívá ochrany jako nezapsaný průmyslový vzor". Z tohoto ustanovení je zřejmé, že místem zpřístupnění nezapsaného průmyslového vzoru Společenství veřejnosti je výlučně území Společenství[58]. (Odlišně je prováděn výklad místa zpřístupnění veřejnosti u vzoru, který je na překážku novosti přihlašovaného vzoru Společenství. Srov. kapitolu 4.4.1.)

4.7 Zánik ochrany

Podle § 26 ZOPV právo ze zapsaného průmyslového vzoru zaniká, jestliže

- uplyne doba ochrany,
- vlastník průmyslového vzoru se ho vzdá; v tomto případě právo zanikne dnem, kdy tato skutečnost byla vyznačena v rejstříku. Váznou-li na průmyslovém vzoru práva třetích osob, Úřad zánik průmyslového vzoru vyznačí až poté, kdy obdrží od vlastníka průmyslového vzoru důkaz o tom, že tyto třetí osoby byly o tomto záměru vlastníka průmyslového vzoru informovány.

Doba ochrany uplyne, pokud vlastník průmyslového vzoru v příslušné lhůtě nepodá žádost o obnovu vzoru nebo doba ochrany dosáhne 25 let. K zániku ochrany tedy dochází nezávisle na Úřadu.

§ 27 ZOPV dále upravuje okolnosti, za kterých může být průmyslový vzor z rejstříku vymazán. Výmazové důvody jsou zákonem dány taxativně, přičemž zákon v těchto ustanoveních kopíruje příslušná ustanovení Směrnice 98/71/ES. Ve starší úpravě zák. č. 527/1990 byly výmazové důvody v podstatě shrnuty do formulace: „Úřad provede výmaz průmyslového vzoru, jestliže se dodatečně zjistí, že podmínky stanovené zákonem pro zápis průmyslového vzoru nebyly splněny." Dnes jsou výmazové důvody v zákoně stanoveny pregnantněji:

[58] srov. Ruhl, O., Gemeinschaftsgeschmacksmuster – Kommentar, 2007, str. 1000, shodně též Gottschalk, E., Gottschalk, S., Das nicht eingetragene Gemeinschaftsgeschmacksmuster: eine Wunderwaffe des Designschutzes?, GRUR Int. 2006, Heft 6, str. 463

Úřad zapsaný průmyslový vzor vymaže z rejstříku, jestliže:

- průmyslový vzor neodpovídá pojmu průmyslového vzoru podle § 2,
- pokud průmyslový vzor nesplňuje požadavky kladené na něj podle § 3 až 8,
- pokud jeho vlastník nemá právo na průmyslový vzor podle § 12,
- je-li průmyslový vzor již přihlášen nebo chráněn s účinky v České republice jako starší průmyslový vzor, avšak byl zpřístupněn veřejnosti po dni vzniku práva přednosti napadeného průmyslového vzoru,
- je-li v průmyslovém vzoru použito rozlišovací označení, které před vznikem práva přednosti průmyslového vzoru poskytuje vlastníku označení právo takové užití zakázat;

  podle tohoto ustanovení tedy bude moci žádat o výmaz průmyslového vzoru z rejstříku např. majitel zapsané ochranné známky s dřívějším právem přednosti, podnikatel, jestliže jméno firmy bylo v obchodním rejstříku zapsáno před vznikem práva přednosti průmyslového vzoru apod.[59];
- představuje-li průmyslový vzor neoprávněné užití díla chráněného podle autorského práva,
- představuje-li průmyslový vzor zneužití některého z prvků uvedených v článku 6ter Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví nebo jiných symbolických znaků, vlajek, erbů, které představují v příslušném členském státě zvláštní veřejný zájem.

Návrh na výmaz průmyslového vzoru z rejstříku z důvodů uvedených pod písm. a) až c) může podat kdokoli; je-li důvodem výmazu kolize se starším právem, může návrh na výmaz podat pouze osoba, která je ve svých právech existencí průmyslového vzoru dotčena.

Výmaz zapsaného průmyslového vzoru z rejstříku má účinky, jako by průmyslový vzor nebyl do rejstříku zapsán (ex tunc). Prokáže-li navrhovatel právní zájem, výmaz průmyslového vzoru z rejstříku je možné provést i po jeho zániku.

Oproti národní úpravě Nařízení neumožňuje výmaz průmyslového vzoru z rejstříku, nýbrž pouze prohlášení jeho neplatnosti. Zatímco výmaz představuje odstranění zápisu vzoru z rejstříku, při prohlášení neplatnosti pouze zanikají práva spojená se zápisem vzoru nebo existencí nezapsaného vzoru.

[59] důvodová zpráva k § 27 až 29 ZOPV

V článku 24 Nařízení předvídá v podstatě dva druhy prohlášení neplatnosti pro zapsaný průmyslový vzor Společenství – takový vzor je prohlášen neplatným na základě žádosti k úřadu nebo soudem pro vzory Společenství na základě protinávrhu v řízení o porušení práv. Řízení o prohlášení neplatnosti nezapsaného průmyslového vzoru je naproti tomu vedeno pouze u soudu pro vzory Společenství na základě žádosti nebo na základě protinávrhu v řízení o porušení práv.

Důvody neplatnosti uvedené v čl. 24 Nařízení plně korespondují s důvody výmazu průmyslového vzoru z rejstříku podle ZOPV (viz výše). Pokud je průmyslový vzor Společenství prohlášen za neplatný, má se za to, že od samého počátku neměl účinky stanovené v Nařízení (ex tunc).

4.7.1 Disclaimer

Pod pojmem „disclaimer“ můžeme rozumět vyloučení určitého prvku průmyslového vzoru z ochrany vlastníkem průmyslového vzoru. Zatímco v ZOPV jeho úpravu nenalezneme, v ustanovení čl. 51 Nařízení se setkáme s možností částečného vzdání se práva k zapsanému průmyslovému vzoru majitelem, pokud jeho změněná podoba splňuje požadavky na ochranu a je zachována totožnost průmyslového vzoru.

Takovýto institut umožňuje vlastníku průmyslového vzoru získat ochranu pouze pro určitý prvek z celkové podoby průmyslového vzoru, který by byl jinak z právní ochrany vyloučen z důvodu nesplnění podmínek novosti či individuální povahy.

ZOPV sice v ustanovení § 27 odst. 5 uvádí, že „má-li být průmyslový vzor vymazán podle odstavce 1 písm. b) nebo písm. e) až g), *může být vymazán i částečně*“, nikde však není upravena možnost zúžit rozsah ochrany průmyslového vzoru jeho vlastníkem. Navíc je nutno vzít v úvahu ustanovení § 10 ZOPV, kde se hovoří o rozsahu ochrany, který „je dán vyobrazením průmyslového vzoru tak, jak je zapsán v rejstříku…“, přičemž v žádném zákonném ustanovení nenalezneme úpravu „částečného vyobrazení v rejstříku“.

Rovněž čl. 11 odst. 7 Směrnice 98/71/ES umožňuje zápis spojený s částečným vzdáním se práva k průmyslovému vzoru ze strany majitele nebo zapsání soudního rozhodnutí o částečné neplatnosti práva k průmyslovému vzoru do rejstříku průmyslových vzorů, a to za situace, kdy byl zápis průmyslového vzoru zamítnut, nebo právo k průmyslovému vzoru bylo prohlášeno za neplatné, pokud změněná forma vyhovuje podmínkám ochrany a pokud je zachována identita průmyslového vzoru. Otázkou zůstává

skutečnost, zda se v tomto případě jedná o nedostatečnou implementaci Směrnice a vlastník národního průmyslového vzoru by se tak teoreticky mohl dovolávat jejího nepřímého účinku a požadovat zápis částečného vzdání se práva k průmyslovému vzoru do rejstříku, či je toto ustanovení Směrnice nutno chápat jako fakultativní („průmyslový vzor *může* být zapsán ve změněné podobě“) a členské státy tudíž nemají povinnost jej implementovat.

5 PRÁVO K PRŮMYSLOVÉMU VZORU

5.1 Právo na průmyslový vzor

Podle § 12 ZOPV má právo k průmyslovému vzoru původce nebo jeho právní nástupce. Spolupůvodce má právo na průmyslový vzor v rozsahu odpovídajícímu jeho podílu na vytvoření průmyslového vzoru.

Tato konstrukce se nepatrně odchyluje od obdobné úpravy v Nařízení. Článek 14 Nařízení, shodně s národní úpravou, přiznává právo k průmyslovému vzoru Společenství původci nebo jeho právnímu nástupci. Co se však týče práva spolupůvodců, je zde stanoveno, že právo k průmyslovému vzoru mají „všichni společně“.

Podle ustanovení § 18 ZOPV má původce průmyslového vzoru právo být uveden v přihlášce průmyslového vzoru a zapsán do rejstříku. Stejné právo přiznává v čl. 18 i Nařízení, navíc stanoví možnost uvedení kolektivu jednotlivých původců, pokud je průmyslový vzor výsledkem kolektivní práce.

5.2 Zaměstnanecký průmyslový vzor

Ustanovení § 13 ZOPV hovoří o „zaměstnaneckém průmyslovém vzoru“, z obsahu tohoto ustanovení však vyplývá, že tento nadpis je poněkud zavádějící, jelikož je možno vztáhnout ho i na jiné vztahy než je vztah zaměstnanec - zaměstnavatel. V prvním odstavci je stanoveno, že vytvořil-li původce průmyslový vzor ke splnění úkolu vyplývajícího z pracovního poměru, z členského nebo *z jiného obdobného vztahu*, přechází právo na průmyslový vzor na toho, kdo původci vytvoření průmyslového vzoru zadal, není-li smlouvou stanoveno jinak. Právo na původcovství tím není dotčeno. Jako

problematické se jeví rozdíly ve formulaci čl. 14 odst. 3 Nařízení, který hovoří pouze o průmyslovém vzoru Společenství vyvinutém *zaměstnancem* vykonávajícím své pracovní povinnosti nebo na základě příkazů svého *zaměstnavatele*. Právo k takovému vzoru má zaměstnavatel, pokud se se zaměstnancem nedohodnou jinak nebo není vnitrostátními právními předpisy stanoveno jinak. Z uvedeného je patrné, že použité výrazy „zaměstnanec" a „zaměstnavatel" umožňují užití tohoto ustanovení pouze na vztahy zaměstnanecké a nikoli členské či obdobné, jako je tomu v národní úpravě.

Tato problematika se stala v nedávné době předmětem **řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem Evropských společenství**.[60] V uvedené věci španělský soud řeší otázku vlastnictví k nezapsaným průmyslovým vzorům Společenství. Tento nezapsaný průmyslový vzor (jedná se o kukačkové hodiny) vznikl v rámci projektu, který koncipovala žalobkyně. Vzor byl navržen jednou ze žalovaných společností, která uzavřela s druhou žalovanou společností *ústní* smlouvu o vytvoření vzoru a technické pomoci určitému řemeslníkovi. Smlouva *nepodléhala pracovnímu právu*. Tato druhá žalovaná společnost pak údajným prohlášením postoupila práva ke vzoru žalobkyni. Relevantní je zde otázka přechodu vlastnictví práva ke vzoru mezi dvěma žalovanými společnostmi: má v tomto případě právo k nezapsanému (průmyslovému) vzoru Společenství původce či „objednatel", který s ním uzavřel smlouvu o jeho vytvoření? Bylo již nastíněno, že při zvolení restriktivního výkladu čl. 14 odst. 3 Nařízení (ke kterému směřují výrazy „zaměstnanec", „zaměstnavatel", které evokují podřízenost jednoho druhému, zaměstnavatel dává „příkazy") je vyloučena aplikace tohoto ustanovení na vztahy jiné než pracovněprávní. Touto cestou tedy dospějeme k závěru, že v situaci vzniklé na základě občanskoprávní nebo obchodněprávní smlouvy, kterou se jedna osoba (původce) zavazuje vyvinout vzor pro druhou osobu za určitou cenu, bude třeba postupovat podle ustanovení čl. 14 odst. 1 a vlastníkem práv ke vzoru zůstane jeho původce.

Jiný výklad nás vede ke zjištění, že se nacházíme před mezerou v Nařízení a soud pro průmyslové vzory Společenství, který rozhoduje o žalobě na porušení práv, má na základě pravidla obsaženého v čl. 88 odst. 2 Nařízení použít vnitrostátní právní předpisy, které upravují vzory. Španělská národní úprava vzorů obsahuje následující

[60] řízení o předběžné otázce C-32/08, předkládající soud Juzgado de lo Mercantil, Španělsko, žalobkyně FUNDACIÓN ESPAÑOLA PARA LA INNOVACIÓN DE LA ARTESANÍA, žalované CUL DE SAC ESPACIO CREATIVO, S.L. a ACIERTA PRODUCT & POSITION, S.A.

ustanovení[61]: „Pokud byl vzor vyvinut zaměstnancem vykonávajícím své pracovní povinnosti nebo na základě příkazů svého zaměstnavatele, nebo pokud byl vyvinut na objednávku při poskytování služeb, má právo vzor zapsat zaměstnavatel nebo ta strana smluvního vztahu, která objednala vytvoření vzoru, ledaže bylo dohodnuto něco jiného.“ Uvedený postup výkladu má za následek zcela opačné řešení. Jelikož španělské právní předpisy toto ustanovení vztahují i na situace, které nevyplývají ze zaměstnaneckého poměru (zde vzor „vyvinut při poskytování služeb“), byl by tak vlastníkem práv ke vzoru jeho „objednatel“.

Domnívám se, že v daném případě je vhodné přidržet se úzkého výkladu daných ustanovení Nařízení. V čl. 14 odst. 3 zákonodárce jasně naznačil typ vztahu, v jehož rámci má být toto ustanovení aplikováno, a sice vztah zaměstnanecký. I když můžeme vysledovat jisté paralely se vztahem, který vzniká např. při poskytování služeb (jeden subjekt za sjednaných podmínek vyvíjí určitou činnost pro druhý subjekt), pouze v poměru pracovněprávním se setkáme se specifikem nad- a podřízenosti, které je z tohoto ustanovení patrné. Žádné okolnosti také v tomto směru nesvědčí pro existenci mezery v Nařízení, a tím potažmo pro použití vnitrostátních právních předpisů podle čl. 88 odst. 2 Nařízení. Evropský zákonodárce stanovil, že právo k průmyslovému vzoru Společenství má původce průmyslového vzoru, jeho právní nástupce anebo za určitých podmínek zaměstnavatel zaměstnance, který vzor vyvinul, a tím jsou možné subjekty mající právo k průmyslovému vzoru Společenství podle mého názoru stanoveny vyčerpávajícím způsobem. Proto bych spíše věnovala pozornost pojmu „právní nástupce“ původce, kterým by v daném případě mohla být ta z žalovaných společností, která daný průmyslový vzor objednala. Jelikož tento pojem není nikde v Nařízení definován, můžeme za něj obecně považovat subjekt, který nabývá ta práva a povinnosti, které jiný subjekt pozbývá. Pojem je zmíněn v čl. 28 Nařízení v souvislosti s převodem zapsaného průmyslového vzoru Společenství. Tento úkon je ovšem spjat s konstitutivním zápisem práva v rejstříku, který je u nezapsaných průmyslových vzorů z povahy věci vyloučen. Pokud tedy sám nezapsaný průmyslový vzor Společenství nepotřebuje ke svému vzniku registraci, bylo by se lze domnívat, že ani převod práva k takovému vzoru nebude spojen s formalitou jeho zápisu a majitel by toto právo mohl účinně převést na jiný subjekt dohodou či smlouvou pouze v mezích soukromého práva.

[61] čl. 15 Ley 20/2003 de Protección Jurídica del Diseño Industrial

V dané věci by ovšem bylo obtížné nést důkazní břemeno vzhledem k neexistenci písemné smlouvy.

Pro doplnění uvádím, že výklad předmětných ustanovení Nařízení nelze opřít o text Směrnice 98/71/ES o právní ochraně průmyslových vzorů, která v tomto smyslu mlčí a úprava je tak ponechána vůli národních zákonodárců.

Současné znění § 13 ZOPV nevychází z obdobného ustanovení dřívější úpravy. § 44 zák. č. 527/1990 Sb. totiž stanovil, že vytvořil-li původce průmyslový vzor ke splnění úkolu v pracovním poměru, přechází právo původce podat přihlášku průmyslového vzoru na zaměstnavatele, není-li smlouvou stanoveno jinak. V dřívější národní úpravě se tak, stejně jako je tomu u současné úpravy průmyslového vzoru Společenství, hovoří pouze o vztazích pracovněprávních, nikoli členských či případně jiných obdobných. Otázkou zaměstnaneckého průmyslového vzoru se zabývá i judikatura Nejvyššího soudu ČR. Žalobkyně se **ve věci sporu o práva k průmyslovému vzoru, jímž je chráněn vzhled magnetoterapeutického přístroje**,[62] domáhá práv k tomuto vzoru, přičemž tvrdí, že původci pro společnost žalobkyně předmětný průmyslový vzor vytvořili v rámci plnění úkolů v pracovním poměru. Ze skutkových okolností však vyplynulo, že první z původců byl předsedou představenstva žalobkyně a druhý původce průmyslový vzor vytvářel na základě smlouvy o dílo. Ani u jednoho z původců se tedy nejednalo o plnění úkolů vyplývajících z pracovního poměru. Protože byl případ řešen podle dřívější právní úpravy, zák. č. 527/1990 Sb., ve znění platném do 1. 10. 2000, učinil soud závěr, že k vytvoření průmyslového vzoru došlo mimo plnění pracovních povinností a právo k němu tudíž na žalobkyni nepřechází. Možnost širšího výkladu zákonných ustanovení soud nepřipustil, dovolání žalobkyně bylo odmítnuto. Pokud by byl případ řešen podle současné právní úpravy, můžeme se domnívat, že vztah původců vzoru k žalobkyni by byl s velkou pravděpodobností kvalifikován jako „členský či jiný obdobný vztah“ a žalobkyně by tak se svým návrhem mohla být úspěšná.

[62] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Odo 630/2006

5.3 Účinky práva k průmyslovému vzoru

5.3.1 Práva vyplývající ze vzoru

Zápis průmyslového vzoru poskytuje jeho vlastníku výlučné právo užívat průmyslový vzor, bránit třetím osobám užívat jej bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas s užíváním průmyslového vzoru jiným osobám nebo na ně právo na průmyslový vzor převést. Užíváním průmyslového vzoru se rozumí zejména výroba, nabízení, uvedení na trh, dovoz, vývoz nebo užívání výrobku, ve kterém je tento průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, nebo skladování takového výrobku k uvedeným účelům (§ 19 ZOPV). Nařízení obdobná práva přiznává majiteli průmyslového vzoru v čl. 19 odst. 1, v následujícím odstavci obsahuje modifikaci pro nezapsaný průmyslový vzor. Majitel nezapsaného průmyslového vzoru má totiž právo zabránit třetím osobám v užívání takového vzoru pouze tehdy, pokud napadené užití vyplývá z kopírování chráněného průmyslového vzoru. Napadené užití se nepovažuje za výsledek kopírování chráněného průmyslového vzoru, pokud vyplývá z nezávislé tvůrčí práce původce průmyslového vzoru, u něhož se lze důvodně domnívat, že nebyl obeznámen s průmyslovým vzorem, který byl zpřístupněn veřejnosti majitelem.

Pojem „**užívání průmyslového vzoru**“ definuje ZOPV šířeji, než tomu bylo v předchozí úpravě, zák. č. 527/1990 Sb. Současná národní úprava tohoto pojmu se shoduje se zněním uvedeným ve Směrnici 98/71/ES. Podle ustanovení § 55 a násl. zák. č. 527/1990 Sb. průmyslový vzor využívá ten, kdo při své hospodářské činnosti podle něho zhotoví výrobek nebo takový výrobek dováží či uvádí do oběhu. V současné úpravě tak není pro „užívání“ stanovena podmínka hospodářské činnosti a „užíváním“ lze navíc rozumět i vývoz nebo užívání výrobku, ve kterém je průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, nebo skladování takového výrobku. Tato problematika se rovněž v nedávné době stala předmětem judikatury. V předmětné věci[63] se žalobkyně domáhala uložení povinnosti žalované zdržet se sám nebo prostřednictvím třetích osob výroby, instalace, užití a pronájmu reklamních konstrukcí určených pro umístění velkoplošné reklamy, jejichž vnější provedení je chráněno jako průmyslový vzor zapsaný Úřadem průmyslového vlastnictví ČR, jehož majitelem je žalobce. Žalovaná vybudovala a umístila na místa vymezená ve výroku rozsudku konstrukce, které jsou zcela shodné s poutačem chráněným tímto průmyslovým vzorem. Žalovaná je

[63] Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 155/2003, Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 32 Odo 1227/2005, publikováno v: Průmyslové vlastnictví 7-8/2007, str. 123 a násl.

sama nevyráběla, iniciovala však jejich vznik a provozovala je. Vlastníkem a pronajímatelem těchto konstrukcí byla leasingová společnost, subjekt odlišný od žalované. Soud prvního stupně dovodil, že *„žalobkyně b) se domáhá svých nároků z titulu práv majitele průmyslového vzoru, a že byť jí právo ochrany z tohoto titulu náleží, nelze jí tato práva vůči žalované přiznat. Nárok žalobkyně b) posoudil podle § 55 zákona č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích ve znění platném do 9. 5. 2000 a dospěl k závěru, že žalovaná nemohla práva žalobkyně b) plynoucí ze zapsaného průmyslového vzoru porušit, neboť podle této právní úpravy žalovaná nebyla tím, kdo předmětné konstrukce vyrobil, ani je nedovezla či neuvedla do oběhu. Soud prvního stupně uvedl, že odlišná situace by nastala, pokud by uplatněný nárok žalobkyně b) byl posuzován podle úpravy platné v době rozhodnutí ve věci, neboť úprava obsažená v zákoně č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů je odlišná, když podle § 19 odst. 1 cit zákona pojem „užívání“ průmyslového vzoru je vymezen šířeji. Použití této nové právní úpravy však brání ustanovení § 46 odst. 2 věta druhá zákona č. 207/2000 Sb., ve smyslu kterého se vznik vztahů z průmyslových vzorů zapsaných do rejstříku před nabytím účinnosti tohoto zákona, jakož i nároky z nich vzniklé, posuzují podle předpisů platných v době jejich vzniku.“* V tomto rozsahu Vrchní soud v rozhodnutí o dovolání rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, navíc stanovil povinnost žalované zdržet se užívání reklamních konstrukcí, jejichž provedení je chráněno průmyslovým vzorem. V dovolání žalobkyně poukazovala na nesprávnost interpretace zákonného pojmu „uvedení do oběhu“ a nutnost posouzení obsahu vztahů vzniklých před účinností nového právního předpisu podle této nové úpravy. Dovolání bylo Nejvyšším soudem ČR posouzeno jako nepřípustné a jako takové odmítnuto.

Můžeme tedy uzavřít, že současná úprava ve výše uvedeném smyslu poskytuje vlastníku větší možnosti k obraně svých práv k průmyslovému vzoru.

5.3.2 Omezení a vyčerpání práv k průmyslovému vzoru, právo předchozího uživatele

V určitých případech jsou práva k průmyslovému vzoru **omezena**. Podle § 23 ZOPV se práva vyplývající ze zapsaného průmyslového vzoru nevztahují na jednání třetích osob uskutečněná pro neobchodní účely, jednání třetích osob uskutečněná pro experimentální účely, jednání třetích osob spočívající v reprodukci pro účely citace nebo výuky, za předpokladu, že tato jednání jsou slučitelná s poctivou obchodní praxí a nejsou

nepřiměřeně na úkor řádnému užívání průmyslového vzoru a že je uveden zdroj. Dále se práva vyplývající ze zapsaného průmyslového vzoru nevztahují na zařízení lodí a letadel registrovaných v jiné zemi, dostanou-li se přechodně na území České republiky, dovoz náhradních dílů a příslušenství do České republiky za účelem opravy takového dopravního prostředku a uskutečnění oprav tohoto dopravního prostředku.

Zákon v souladu se Směrnicí 98/71/ES kodifikoval rovněž problematiku **vyčerpání práv**. § 24 ZOPV stanoví, že práva vyplývající ze zapsaného průmyslového vzoru se nevztahují na nakládání s výrobkem, ve kterém je průmyslový vzor spadající do rozsahu ochrany ztělesněn nebo na němž je aplikován, pokud byl tento výrobek uveden na trh v České republice vlastníkem průmyslového vzoru nebo s jeho souhlasem a rovněž se práva vyplývající ze zapsaného průmyslového vzoru nevztahují na nakládání s výrobkem, ve kterém je průmyslový vzor spadající do rozsahu ochrany ztělesněn nebo na němž je aplikován, pokud byl tento výrobek uveden na trh v Evropských společenstvích vlastníkem zapsaného průmyslového vzoru nebo s jeho souhlasem.

V podstatě shodně je upraveno omezení a vyčerpání práv k průmyslovému vzoru v Nařízení. V české verzi Nařízení zveřejněné v Úředním věstníku Evropského společenství[64] je ovšem dle mého názoru institut omezení a vyčerpání chybně vztažen k *právům vyplývajícím ze zápisu průmyslového vzoru*. Taková dikce naznačuje, že uvedené instituty platí pouze pro průmyslové vzory *zapsané* (nikoli tedy pro průmyslové vzory *nezapsané*), což však s ohledem na ostatní jazykové mutace a účel těchto ustanovení nelze přijmout.

Regulace **práva předchozího uživatele** je založena na domněnce, že nezávisle na přihlášeném průmyslovém vzoru mohl vzniknout a být užíván již dříve shodný vzor. Nezávislost předchozím uživatelem užívaného průmyslového vzoru na přihlášeném průmyslovém vzoru je nutno vykládat jako nezávislost absolutní, neboť předchozí uživatel musel dospět k jím užívanému průmyslovému vzoru samostatně, vlastními silami a prostředky.

Ustanovení § 25 uvádí, že práva ze zapsaného průmyslového vzoru nepůsobí vůči třetím osobám, které mohou prokázat, že před datem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti započaly na území České republiky s užíváním průmyslového vzoru spadajícího do rozsahu ochrany zapsaného průmyslového vzoru, nebo za tímto účelem učinily vážné přípravy. Takovéto osoby jsou oprávněny užívat průmyslový vzor

[64] Úřední věstník Evropských společenství L 3/1, 5. 1. 2002, str. 148

při své podnikatelské činnosti, při které předchozí užití bylo uskutečněno nebo připravováno. Obdobnou úpravu obsahuje i článek 22 Nařízení, který právo předchozího uživatele shodně vztahuje pouze k zapsanému průmyslovému vzoru a vymezuje jej teritoriem Evropských Společenství.

Pro vznik a existenci práva předchozího uživatele je rozhodná doba vzniku práva přednosti. Jestliže vlastník zapsaného průmyslového vzoru nebude ochoten právo předchozího uživatele respektovat, bude o něm rozhodovat soud jako o otázce předběžné ve sporu o porušení práv ze zapsaného průmyslového vzoru. Je-li právo předchozího uživatele uznáno vlastníkem průmyslového vzoru, popřípadě o něm rozhodl soud, může být jako údaj týkající se průmyslového vzoru zaznamenáno do rejstříku.

Právo předchozího uživatele lpí na podniku a smluvně je nelze převést samostatně.[65]

6 PRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY PRÁV K PRŮMYSLOVÉMU VZORU V ČESKÉ REPUBLICE

Ochrana práv k průmyslovému vzoru je vymezena jak prostředky soukromoprávními, tak prostředky veřejnoprávními. Můžeme hovořit o ochraně práv k průmyslovým vzorům v rovině ústavněprávní, soukromoprávní, trestněprávní, správněprávní, ochraně v rámci zahraničního obchodu, spotřebitelského práva a v rámci práva nekalé soutěže.[66]

Významným počinem na úseku ochrany práv z duševního vlastnictví bylo přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady o prosazování práv k duševnímu vlastnictví č. 2004/48/ES, jejímž cílem je harmonizace právních předpisů členských států Evropské unie týkajících se vynucení práv k duševnímu vlastnictví. Překlenutí rozdílů mezi národními úpravami má přispět k účinnému boji proti výrobkovému pirátství a padělatelství, které nepříznivě ovlivňuje obchod v rámci Unie. Směrnice členským státům ukládá obecnou povinnost zajistit přiměřená opatření, postupy a prostředky, potřebné pro vymáhání práv k duševnímu vlastnictví, které musí být spravedlivé a nestranné a nesmí být zbytečně složité a nákladné, ani nesmí zahrnovat nepřiměřené lhůty nebo působit bezdůvodné prodlevy. Současně musí být účinné, přiměřené a

[65] důvodová zpráva k § 25 ZOPV
[66] srov. Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví, Česká právní ochrana, 2006, str. 67 a násl.

odrazující a být uplatňovány způsobem, který zabrání vzniku překážek legitimního obchodu a poskytne záruky proti jejich zneužití. Směrnice mimo jiné vymezuje osoby oprávněné žádat o použití takových opatření, postupů a prostředků, ustanovení o důkazních materiálech, právu na informace, prozatímní a preventivní opatření, opatření k nápravě, soudní zákazy, zakotvuje i povinnost výměny informací mezi členskými státy a Komisí.[67]

6.1 Ústavněprávní ochrana

Práva ochrany duševního vlastnictví, mezi která patří i práva k průmyslovým vzorům, jsou v obecné rovině formulována v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku. Konkrétně se jedná především o čl. 34 upravující právo k výsledkům tvůrčí duševní činnosti a právo přístupu ke kulturnímu bohatství, problematiky ochrany duševního vlastnictví se ovšem dotýká i čl. 15 - svoboda myšlení, svědomí a náboženství, vědeckého bádání a umělecké tvorby. Těmto právům je tedy přiznán nadzákonný charakter a všechny právní předpisy nižší právní síly musí být s nimi v souladu. Pravomoc rušit neústavní předpisy má Ústavní soud v rámci tzv. abstraktní kontroly ústavnosti. Tzv. konkrétní kontrola ústavnosti spočívá pak v právu každého jedince podat ústavní stížnost v případě, kdy se domnívá, že bylo zasaženo do jeho ústavně zaručených práv a svobod.

6.2 Soukromoprávní ochrana

Základním prostředkem soukromoprávní ochrany je žaloba. Promítá se zde tak dispozitivní zásada, že řízení je zahájeno z podnětu oprávněné osoby, nikoli z úřední povinnosti. Soukromoprávní cestou se lze domáhat nároků, které jsou vymezeny v §§ 20 a 21 ZOPV. Tato práva mají povahu majetkovou i nemajetkovou a může je uplatňovat pouze vlastník průmyslového vzoru.

Běžně je v praxi uplatňován tzv. negatorní nárok, tedy **nárok na zákaz rušení práva**. Předpokladem je, že rušení práva trvá, hrozí, že s rušením práva bude započato nebo že se bude opakovat. Tzv. restituční nárok, tedy **nárok na odstranění následků porušení**, je možné splnit např. stažením výrobků z trhu. Byla-li tímto zásahem způsobena škoda,

[67] blíže viz Kopecká, S., Nová směrnice ES o vynucení práv k duševnímu vlastnictví, Průmyslové vlastnictví 9-10/2004, str. 153 a násl.

má vlastník průmyslového vzoru právo na její náhradu. Pro **náhradu škody** se použije ustanovení občanského zákoníku. Poškozený má právo na náhradu skutečné škody i ušlého zisku. Místo skutečně ušlého zisku je však možné domáhat se náhrady ušlého zisku paušalizovaného, a to ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Byla-li neoprávněným zásahem do práv z průmyslového vzoru způsobena nemajetková újma, má vlastník průmyslového vzoru **právo na přiměřené zadostiučinění**, které může spočívat i v peněžitém plnění. Morální zadostiučinění ve věci ochrany práv k průmyslovému vlastnictví bývá méně časté, může směřovat např. k veřejné omluvě v odborném tisku. Předpokladem pro vznik nároku na peněžité zadostiučinění je prokázání vzniku nemajetkové újmy, která není škodou na věci ani ušlým ziskem, nebo alespoň prokázání její hrozby. Výše nároku na peněžité zadostiučinění uvedená v žalobě může vyvolávat tlak na žalovaného, aby byla věc ukončena smírem.

ZOPV s účinností od 1. 10. 2000 rozšířil okruh nároků, které je možné uplatňovat v případě neoprávněného zásahu do práv k průmyslovému vzoru. Podle § 20 odst. 2 ZOPV může vlastník průmyslového vzoru požadovat, aby soud rovněž nařídil ohrožovateli či porušovateli **zničit výrobky**, jejichž výrobou nebo uvedením na trh došlo k ohrožení nebo porušení práva chráněného tímto zákonem, popřípadě **zničení materiálu a nástrojů** určených nebo používaných výlučně nebo převážně při činnostech ohrožujících nebo porušujících práva chráněná tímto zákonem. Soud zničení nenařídí, nejsou-li tyto výrobky ve vlastnictví toho, proti němuž návrh směřuje, nebo jestliže by ohrožení či porušení práva mohlo být odstraněno jinak a zničení by bylo nepřiměřené tomuto ohrožení nebo porušení. ZOPV rovněž nově zakotvuje **právo na informaci**. Vlastník práva ze zapsaného průmyslového vzoru má vůči každému, kdo jeho práva ohrožuje nebo porušuje, právo na informaci o původu výrobku, ve kterém je zapsaný průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, včetně informací týkajících se uvádění takových výrobků na trh; soud právo na informaci nepřizná, jestliže by to bylo v nepoměru k závažnosti ohrožení či porušení.

Vedle náhrady škody a poskytnutí zadostiučinění přichází v úvahu i **vydání bezdůvodného obohacení** podle § 451 a násl. zák. č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a to například tam, kde na straně uživatele chybí právní důvod využívání cizího duševního vlastnictví, anebo tento důvod odpadl.

Dalších právních prostředků k ochraně práv z průmyslového vzoru lze využít v rámci úpravy občanským soudním řádem. ZOPV v ustanovení § 15 odst. 1 k rozhodování

sporu o určení práva na průmyslový vzor výslovně zmocňuje soudy. **Žalobu na určení** oprávněného přihlašovatele, popřípadě vlastníka zapsaného průmyslového vzoru podle § 80 písm. c) zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen OSŘ), však lze podat pouze ve lhůtě 2 let od zápisu průmyslového vzoru do rejstříku; to neplatí, jestliže přihlašovatel nejednal v dobré víře.[68] Rovněž lze podat **návrh na vydání předběžného opatření** podle § 74 a násl. OSŘ a **návrh na zajištění důkazu** podle §§ 78 a 78a OSŘ.

6.3 Trestní ochrana soudní

Trestní právo by mělo působit subsidiárně, tj. až v případě, že si majitelé práv nedokáží obhájit své zájmy prostřednictvím práva soukromého. Čtvrtý oddíl druhé hlavy zvláštní části trestního zákona chrání zájmy v oblasti práv průmyslových, tedy i práv k průmyslovým vzorům. Podle § 151 zák. č. 140/1961 Sb., trestního zákona je trestný ten, kdo neoprávněně zasáhne do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitnému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku. Trestem je v tomto případě odnětí svobody až na dvě léta nebo peněžitý trest. Blanketní norma odkazuje na jednotlivé předpisy na ochranu těchto předmětů průmyslového vlastnictví, kde je definován jejich obsah, v oblasti ochrany práv k průmyslovým vzorům se jedná především o ZOPV. V případě průmyslových vzorů můžeme uvažovat i o jednočinném souběhu, kdy jedním činem je naplněno několik skutkových podstat, a sice se skutkovou podstatou vymezenou v § 152 trestního zákona – porušení práva autorského, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi. Tato skutečnost má pak vliv na samotnou trestnost tohoto činu i na možnosti uložení a výše trestu.

Trestní rozhodnutí ve věcech porušení práv z průmyslového vlastnictví nejsou u nás příliš častá, předpokládají zřejmě značný stupeň nebezpečnosti konkrétního jednání fyzické osoby pro společnost.[69]

Vzhledem k tomu, že neoprávněné užívání práv z průmyslových vzorů lze kvalifikovat i jako jednání nekalosoutěžní (viz dále kapitola 6.7), bude v této oblasti relevantní rovněž ustanovení § 149 trestního zákona, které definuje skutkovou podstatu trestného činu proti předpisům o nekalé soutěži.

[68] srov. Kupka, P., Správní a soudní ochrana práv z průmyslového vlastnictví, Průmyslové vlastnictví 3-4/2002, str. 59 a násl.

[69] Kupka, P., Trestněprávní aspekt ochrany průmyslového vlastnictví, Průmyslové vlastnictví 7-8/2002, str. 145 a násl.

6.4 Trestní ochrana správní

V přestupkovém řízení lze postihnout delikty, které nedosahují míry trestnosti vyžadované pro trestné činy. Pachatelem přestupku může být pouze fyzická osoba. Při veřejnoprávní odpovědnosti právnických osob hovoříme o tzv. jiných správních deliktech. Takováto jednání musí být v zákoně výslovně uvedena.

Podle § 33 odst. 1 písm. a) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, se přestupku dopustí ten, kdo neoprávněně vykonával práva, která jsou zákony na ochranu průmyslového vlastnictví vyhrazena majitelům těchto práv. Pro oblast průmyslových vzorů je tak relevantní zejména ZOPV. Za přestupek lze uložit pokutu.

6.5 Ochrana zahraničního obchodu

Stěžejním právním předpisem, který se dotýká oblasti zahraničního obchodu s předměty průmyslového vlastnictví a zasahuje tak i oblast průmyslových vzorů, je zák. č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží. Tento předpis zejména reguluje podmínky, za kterých se provádí opatření celního úřadu proti osobám, které vlastní, drží, skladují nebo prodávají zboží, kterým jsou porušena práva k duševnímu vlastnictví na celním území Evropských společenství.

Celní správa dále postupuje podle nařízení Rady (ES) č. 1383/2003, o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo, a nařízení Komise (ES) jej provádějící. Držitelé příslušného práva duševního vlastnictví (např. ochranné známky, průmyslového vzoru, autorského práva, patentu, práva k zeměpisnému označení původu, atd.) mohou požádat celní správu jednak o **přijetí opatření k zabránění porušování příslušných práv duševního vlastnictví**, pokud se jedná o zboží podléhající celnímu dohledu, a rovněž o **provedení dozoru na trhu**, pokud se jedná o zboží, které celnímu dohledu nepodléhá. Dozor celních orgánů na trhu je vykonáván na základě zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

6.6 Ochrana spotřebitele

Významné pravomoci na úseku prosazování práv z duševního vlastnictví, tedy i v oblasti ochrany práv k průmyslovým vzorům, má Česká obchodní inspekce. Při své kontrolní činnosti v této oblasti se řídí zejména těmito předpisy: zák. č. 64/1986 Sb., o

České obchodní inspekci a zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Česká obchodní inspekce má především oprávnění z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu jiného subjektu v rámci své příslušnosti vykonávat kontrolu právnických a fyzických osob prodávajících nebo dodávajících výrobky a zboží na vnitřní trh, poskytující služby nebo vyvíjející jinou podobnou činnost na vnitřním trhu. Pro ochranu práv k průmyslovým vzorům je významné ustanovení o kontrole vztahující se k případnému klamání spotřebitele při výše uvedených činnostech. Česká obchodní inspekce dále kontroluje dodržování podmínek stanovených zvláštními právními předpisy, tedy i předpisy upravujícími ochranu vzorových práv. Při zjištění protiprávního jednání může Česká obchodní inspekce rozhodnout o zajištění výrobků nebo zboží. Ředitel inspektorátu ukládá rozhodnutím kromě pokuty i propadnutí nebo zabrání výrobků nebo zboží, které neodpovídají zvláštním právním předpisům a určí, že zabrané nebo propadnuté výrobky nebo zboží budou zničeny, anebo mohou být využity pro humanitární účely.

6.7 Nekalá soutěž

Neoprávněné užívání práv duševního vlastnictví, tedy i práv z průmyslových vzorů, lze kvalifikovat jako jednání nekalosoutěžní. Nekalou soutěží je podle ustanovení § 44 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Kromě výše uvedené tzv. generální klauzule jsou neoprávněná jednání v oblasti práv duševního vlastnictví subsumovatelná zejména pod skutkové podstaty klamavého označení zboží a služeb, vyvolání nebezpečí záměny a parazitování.

Osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, mohou se proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále mohou požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

Zajímavým rozhodnutím týkajícím se souběhu průmyslověprávní ochrany a ochrany právem nekalé soutěže, resp. možnosti případného časového omezení takových práv, je rozsudek Nejvyššího soudu ve věci **napodobování reklamních konstrukcí** chráněných právem k průmyslovému vzoru[70]. V tomto případě žalobce podnikal v oblasti reklamy a při své činnosti využíval zvláštní konstrukce (typ „rozevřené desky“, popř. „V“) určené

[70] Rozhodnutí Nejvyššího soudu zn. sp. 32 Odo 189/2005

pro umístění, prezentaci a možné osvětlení propagačních materiálů při hlavních silnicích a dálnicích. Konstrukce požívá průmyslově právní ochranu jako průmyslový vzor zapsaný nikoli ve prospěch žalobce, ale jeho sesterské společnosti. Na trh v České republice byly konstrukce uvedeny v roce 1992, kdy je nevyráběl ani nenabízel žádný jiný subjekt, ovšem teprve o tři roky později se žalobce na trhu prosadil a jeho podnikatelské aktivity začaly být ziskové. Ve stejné době žalovaný začal vyrábět a prodávat napodobeniny konstrukcí žalobce. Žalobce se v soudním sporu domáhal zejména zdržení se výroby, prodeje, distribuce, propagace, provozování nebo užívání konstrukcí žalovaným, dále přiměřeného zadostiučinění a vydání bezdůvodného obohacení. Nejvyšší soud se zde plně ztotožnil s právním závěrem odvolacího soudu: „*Přínos žalobce, spočívající v obohacení nabídky na předmětném trhu, označil* [odvolací soud] *za podstatný. Proto naznal, že žalobci mělo náležet nejen právo výlučného užívání nového řešení v předstihu před ostatními soutěžiteli, ale i právo bránit se proti všem ostatním na trhu v převzetí a užívání tohoto řešení bez jeho souhlasu, avšak nikoli jednou pro vždy, ale pouze po dobu odpovídající zhodnocení postavení tohoto soutěžitele na trhu tak, aby náklady, jež bylo třeba k prosazení konstrukce vynaložit, byly vyrovnány, a aby přínos nového řešení byl oceněn v jeho určitém postavení na trhu. Uzavřel, že není smyslem ani účelem ochrany proti jednání v nekalé soutěži zakonzervovat určitý stav, který by v důsledku vyhovění zdržovacím nárokům nastolil časově neomezené monopolní postavení žalobce na trhu a tím znemožnil volnou tržní soutěž.“* Soud kvalifikoval jednání žalovaného jako nekalosoutěžní, ovšem pouze do roku 1997, pak již nebyla naplněna podmínka jednání v rozporu s dobrými mravy soutěže. Nabízí se tak otázka, zda je takové rozhodnutí soudu ospravedlnitelné co do určení časového rozhraní, odkdy přestává být jednání žalovaného jednáním nekalosoutěžním. Odvolací soud přitom uvedl hlediska, kterými byl veden k vyslovení názoru o „délce trvání“ nekalosoutěžního jednání žalovaných právě do závěru roku 1997, když *„zhodnotil charakter konstrukce a způsob jejího užívání v době zahájení instalace poutačů podél významných komunikací v ČR, ale i v době rozhodování o věci. Posoudil jak význam řešení a jeho novost na trhu dosavadní nabídky ve smyslu jejího vysokého obohacení, tak i přiměřenost délky ochrany formálních práv, to vše zvážil v souvislosti s návratností investic a obdobím, v němž žalobce plně ustálil svoji pozici na trhu.“* Je možné souhlasit s názorem, že po určité relevantní době již jednání žalovaného není v rozporu s dobrými mravy soutěže. Nebylo však časové období, kdy jednání žalovaného bylo považováno za nekalosoutěžní,

soudem stanoveno v příliš úzkém rozsahu? V odůvodnění rozsudku se prolíná průmyslověprávní ochrana s ochranou nekalosoutěžní. Zatímco účelem nekalosoutěžní ochrany je chránit postavení soutěžitele, smyslem ochrany průmyslovými právy je chránit určité originální řešení nebo vzhled výrobku. Soud vzal v úvahu i *délku ochrany formálních práv.* Takovýto závěr soudu však může vést k tomu, že se v případě sporu z nekalé soutěže v horší pozici ocitne „aktivní" soutěžitel, který si svá práva chrání i prostřednictvím průmyslověprávní ochrany, než soutěžitel, který svým výrobkům či službám žádnou průmyslověprávní ochranu nezajistí. Zdá se, že taková úvaha nenachází oporu v platném právu.[71]Uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu se proto jeví jako diskutabilní a je tedy otázkou, jak se k němu postaví soudy při řešení podobných případů.

7 NÁVRHY DE LEGE FERENDA A BUDOUCÍ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY PRŮMYSLOVÝCH VZORŮ

7.1 Návrhy de lege ferenda

V předchozích kapitolách byly rozebrány aspekty právní úpravy průmyslových vzorů na úrovni národní (ZOPV) a na úrovni evropské ve smyslu Nařízení Rady (ES) 6/2002, bylo pojednáno o jednotlivých rozdílech, ale i vzájemně shodných prvcích těchto úprav. Ukázalo se, že některé prvky úpravy by bylo vhodné novelizovat. Například by bylo žádoucí nahradit v národní úpravě stávající pojem „průmyslový vzor" pojmem „design", v obou zmíněných úpravách lépe specifikovat samotný předmět ochrany, lépe definovat neurčité výrazy užité pro určení pojmu „výrobek", zvážit vhodnější formulaci či konkretizaci neurčitého pojmu „informovaný uživatel", sjednotit podmínky právní ochrany náhradních dílů v jednotlivých členských státech Evropských společenství. V ZOPV by byla vhodná úprava institutu tzv. „disclaimeru". Nařízení by mělo lépe stanovit podmínky ochrany pro tzv. zaměstnanecký průmyslový vzor. Toto vše bylo již naznačeno v předchozím výkladu.

V následující kapitole bude pozornost věnována některým institutům, jež nenalezneme ani v jedné z výše jmenovaných úprav, které jsou ovšem součástí právní regulace jiných

[71] Slováková, Z., Zbranková, R., Lze právo na ochranu proti nekalosoutěžnímu jednání časově omezit?, Právní rozhledy 2/2008, str. 66 a násl.

kategorií práv průmyslového vlastnictví, a byla by možná jejich implementace i do právní úpravy průmyslových vzorů.

7.1.1 Dobrá víra přihlašovatele průmyslového vzoru

Při posuzování zápisné způsobilosti průmyslového vzoru Úřad průmyslového vlastnictví v rámci průzkumu přihlášky podle § 37 ZOPV zkoumá především kritéria předmětu průmyslového vzoru, jeho novosti, individuální povahy a souladu s veřejným pořádkem a dobrými mravy. Žádné ustanovení ovšem nehovoří o náležitosti dobré víry přihlašovatele průmyslového vzoru.

Ustanovení o nedostatku dobré víry přihlašovatele bylo nově včleněno v r. 2003 do právní úpravy ochranných známek (§ 4 písm. m) a § 7 odst. 1 písm. k) zák. č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách) jako tzv. absolutní či relativní překážka zápisné způsobilosti. Při hodnocení dobré víry je zvažována jakákoli relevantní okolnost ke stanovení, zda došlo k podání přihlášky v dobré víře; zejména se vezme v úvahu, zda osoba, která podala přihlášku, věděla o právu jiné osoby na stejné nebo podobné označení nebo nemohla být logicky neznalá takového práva v době podání přihlášky a zda by použití takového označení bylo v rozporu s dobrými mravy nebo by neoprávněně poškodilo zvláštní charakter nebo pověst označení, které je předmětem jiného práva.

Zavedení obdobného ustanovení do ZOPV by přispělo mimo jiné k posílení ochrany vlastníků průmyslových vzorů. Lze se domnívat, že v současné době by bylo možno posuzovat jednání přihlašovatele ve zlé víře podle „širšího“ ustanovení § 8 – rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy či ho hodnotit jako jednání nekalosoutěžní podle ustanovení § 44 a násl. zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku.

7.1.2 „Vzorové nároky“

Podle ustanovení § 10 ZOPV je rozsah ochrany průmyslového vzoru dán vyobrazením průmyslového vzoru tak, jak je zapsán v rejstříku (§ 38) s výjimkou znaků, které jsou předurčeny technickou funkcí průmyslového vzoru, nebo znaků, které musí být nutně reprodukovány v přesném tvaru a rozměrech, aby mohl výrobek, v němž je průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, být mechanicky spojen s jiným výrobkem nebo umístěn do jiného výrobku, kolem něj nebo proti němu tak, aby oba výrobky

mohly plnit svou funkci. Je tedy zřejmé, že provedení vyobrazení průmyslového vzoru v rejstříku hraje důležitou roli, neboť je jediným vodítkem při určení rozsahu ochrany.

Domnívám se, že k větší právní jistotě a předcházení možných sporů o rozsah ochrany průmyslového vzoru by mohla přispět úprava vzorových nároků, tak jak je tomu například v úpravě ve věcech vynálezů. Rozsah ochrany vyplývající z patentu je podle § 12 zák. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, vymezen zněním patentových nároků. V ustanovení § 8 vyhlášky č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů se hovoří o patentových nárocích, jejich úprava je dále vymezena v Instrukci předsedy Úřadu, kterou se stanoví standard přihlášky vynálezu. Nárokem je vymezen předmět vynálezu, pro který se požaduje ochrana, udáním znaků vynálezu. Taková úprava by nabyla na významu zejména spolu s úpravou možného vyloučení určitého prvku průmyslového vzoru z ochrany vlastníkem průmyslového vzoru (tzv. „disclaimer“ – srov. kapitolu 4.7.1), kdy by oprávněná osoba mohla v přihlášce vzoru přesně konkretizovat prvky, pro které žádá ochranu, a to nejen vyobrazením, ale i slovním vyjádřením prostřednictvím vzorových nároků.

7.1.3 Topografie polovodičových výrobků

Právní ochrana topografií polovodičových výrobků je nejmladší oblastí průmyslověprávní ochrany. V České republice je upravena zákonem č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, dle nějž jsou chráněny topografie polovodičových výrobků, které jsou výsledkem tvůrčí činnosti původce a které nejsou v průmyslu polovodičových výrobků běžné. Topografií se rozumí série jakkoli zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňující trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku nebo jeho části, popřípadě povrchu polovodičového výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho částí. Z uvedené definice je patrná určitá podobnost a příbuznost s ochranou vzorovou, kterou můžeme spatřovat v předmětu ochrany, jímž je vzhledová složka výrobku či jeho částí, nejedná se tedy o ochranu vlastností funkčních. Bylo by proto možné zvážit sloučení úpravy topografií polovodičových výrobků a úpravy průmyslových vzorů do společného zákona.

7.2 Budoucí vývoj právní úpravy průmyslových vzorů

Česká republika je smluvní stranou řady mezinárodních úmluv a dohod v oblasti průmyslověprávní ochrany. Namátkou jmenujme např. Madridskou dohodu o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek, Smlouvu o patentové spolupráci (PCT) či Lisabonskou dohodu na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu. V oblasti ochrany průmyslových vzorů však jaksi ještě „schází" členství v Haagské dohodě, které by završilo proces snah naší země být členem všech významných mezinárodních uskupení, jež přispívají ke zkvalitnění ochrany průmyslových práv. Přihlašovatel má sice díky členství ČR v Evropské unii možnost tento systém využívat, stále ale pouze prostřednictvím institutu vzoru Společenství, nikoli za podmínek české právní úpravy jako národní průmyslový vzor.

Česká republika by pravděpodobně přistoupila k tzv. Ženevskému aktu Haagské dohody, jehož členem je i Evropská unie a který ve srovnání s Londýnským a Haagským aktem nejlépe respektuje rozdílné právní úpravy jednotlivých smluvních stran. Česká republika by jakožto „průzkumová" země (tj. země provádějící průzkum věcných náležitostí přihlášky průmyslového vzoru) mohla využít právo tento průzkum provést stejně jako u běžné národní přihlášky po tom, co jí bude přihláška postoupena Mezinárodním úřadem WIPO, který již přezkoumal formální náležitosti přihlášky. Po provedení věcného průzkumu může národní úřad platnost mezinárodní zápisu odmítnout. Za tímto účelem může Česká republika žádat o prodloužení lhůty ke svému vyjádření ze základních 6 na 12 měsíců. Mezinárodní úřad WIPO rovněž při podání přihlášky vybírá přihlašovací poplatek. Česká republika by mohla využít možnosti nahradit předepsaný standardní poplatek za designaci ČR v mezinárodní přihlášce tzv. poplatkem individuálním, který si sama stanoví. Tak by byly vyrovnány náklady Úřadu za provádění věcného průzkumu.

Postoj České republiky k Haagské dohodě byl dlouho ovlivněn faktem, že v rámci této dohody členským zemím nebylo umožněno provádět věcný průzkum. Česká republika je při tom jednou z mála „průzkumových" zemí v EU. K mimoevropským průzkumovým zemím, které jsou žádoucími kandidáty na členství v Haagské dohodě, patří např. USA či Japonsko. Při přípravě nového znění Haagské dohody – Ženevského aktu – byla proto vyvinuta snaha překonat různé podmínky právních úprav jednotlivých

potenciálních členských zemí a přizpůsobit se jim.[72] Podle mého názoru by se přistoupením k tomuto systému Česká republika vyrovnala vyspělým státům a tento systém by dále podpořila. Přistoupení by rovněž mohlo mít přínos ekonomický. Lze předpokládat i četnější přihlašování vzorů zahraničními přihlašovateli a tím potažmo kvalitativní růst průmyslové produkce na našem území.

Na evropské úrovni již bylo dosaženo vysokého stupně harmonizace národních předpisů jednotlivých členských států Evropských společenství upravujících problematiku průmyslových vzorů. Přesto však v některých oblastech přetrvávají určité rozdíly, které mohou být na překážku vnitřnímu trhu EU. Asi nejpalčivějším problémem, jež dosud nenalezl řešení, jsou otázky náhradních dílů zejména v automobilovém průmyslu. Jak již bylo uvedeno v kapitole 4.4.5, Směrnice 98/71/ES na základě čl. 14, tzv. freeze-plus klauzule, členským státům přiznala právo zachovat v účinnosti své stávající právní předpisy týkající se užití průmyslového vzoru vztahujícího se na součást použitou k opravě složeného výrobku, aby byl zachován jeho původní vzhled, a změnit tyto předpisy pouze v zájmu liberalizace obchodu s těmito součástmi, a to do doby, než budou na základě návrhů Komise přijaty změny této směrnice. Návrh ke změně Směrnice 98/71/ES[73] předložila v září 2004 Komise, již proběhlo jeho 1. čtení Evropským parlamentem, který návrh se změnami schválil. V současné době se čeká na stanovisko Rady a nezdá se, že by situace směřovala k přijetí tohoto návrhu.[74] Návrh konstatuje, že „současná situace charakterizovaná rozdílnými, protichůdnými režimy ochrany průmyslových vzorů pro náhradní díly, kdy 9 členských států provedlo liberalizaci a 16 členských států rozšiřuje ochranu průmyslových vzorů na náhradní díly, je z hlediska vnitřního trhu naprosto neuspokojivá“. Návrh je založen na liberalizaci trhu s náhradními díly a doslova stanoví, že „průmyslový vzor, který tvoří součást složeného výrobku používaného (…) pro účely opravy tohoto složitějšího výrobku s cílem obnovit jeho původní vzhled, nepožívá ochrany průmyslového vzoru“. Ochrana spotřebitele je zajištěna navazujícím ustanovením: „Členské státy zajistí, aby spotřebitelé byli řádně informováni o původu náhradních dílů, aby si mohli mezi konkurenčními náhradními díly vybrat se znalostí věci.“Dosáhnout jednomyslného

[72] Rýdl, J., Rozbor účasti ČR v systému mezinárodního zápisu průmyslových vzorů podle Ženevského znění Haagské dohody, Průmyslové vlastnictví 3-4/2001, str. 41 a násl.
[73] Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění Směrnice 98/71/ES o právní ochraně průmyslových vzorů SEK (2004) 1097 ze dne 14. 9. 2004
[74] Sledování rozhodovacího procesu mezi orgány EU aktuálně: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=cs&DosId=191717#390094

stanoviska všemi zúčastněnými stranami je nesnadný úkol. Zvláště v zemích, kde má automobilový průmysl silnou pozici, tedy i v ČR, bude upřednostňováno tradiční řešení ochrany náhradních dílů průmyslovými vzory. Takové řešení jde sice proti liberalizaci trhu, podle mého názoru ovšem skutečnost, že lze náhradní díly chránit průmyslovým právem, může lépe motivovat přihlašovatele k vývoji kvalitního designu a tím i k rozvoji příslušného průmyslového odvětví. Domnívám se, že ke změně současného stavu, kdy úprava je v členských zemích EU roztříštěná, v nejbližší době nedojde. Zvláště za probíhající hospodářské krize jsou tyto otázky citlivé: nedošlo by přijetím návrhu k poškození automobilového průmyslu?

Svůj postoj k budoucímu vývoji právní úpravy průmyslových vzorů v Evropě vyjádřila Komise Evropských společenství ve svém Sdělení[75] z července 2008: *„Systém vzorů Společenství byl zahájen v roce 2003 a poté, co ES přistoupilo v roce 2008 k Ženevskému aktu Haagské dohody o mezinárodním zápisu průmyslových vzorů, nabízí v současnosti možnost ochrany ve třetích zemích. Ačkoliv vnitrostátní právní předpisy v oblasti vzorů byly do značné míry harmonizovány směrnicí o průmyslových vzorech, soudržnější systém na jednotném trhu by zajistilo přijetí návrhu liberalizace následného trhu náhradních dílů. Vzhledem k tomuto vývoji a poměrně novému systému vzorů Společenství Komise v současné době nezvažuje hodnocení systému vzorů.“* Středem pozornosti v Evropských společenstvích jsou tak aktuálně jiné kategorie průmyslových práv, zejména patentová ochrana.

8 ZÁVĚR

V této diplomové práci jsem se pokusila rozebrat některé základní, zvláště hmotněprávní, otázky právní ochrany průmyslových vzorů. Vzhledem k poměrně velkému rozsahu této tématiky jsem se nevěnovala otázkám procesního charakteru. Domnívám se zároveň, že úprava řízení před úřady nečiní takové potíže, jako výklad některých ustanovení hmotného práva. Zaměřila jsem se především na srovnání národní a evropské regulace této problematiky, a to s ohledem na správní a soudní judikaturu.
Ukázalo se, že česká právní úprava je již plně harmonizována se Směrnicí 98/71/ES. Ve srovnání s dřívější národní úpravou byl sjednocen zejména předmět ochrany, podmínky

[75] Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Strategie práv k průmyslovému vlastnictví pro Evropu, KOM (2008) 465, ze dne 16. 7. 2008

ochrany, rozsah ochrany, byla prodloužena maximální doba ochrany, jednotně stanoveny důvody pro výmaz (resp. prohlášení neplatnosti) průmyslového vzoru. ZOPV rovněž rozšířil účinky zápisu průmyslového vzoru. Tam, kde byl zmíněnou harmonizační směrnicí ponechán prostor, setrvává český ZOPV na tradiční úpravě (např. průzkum věcných náležitostí přihlášky průmyslového vzoru).

Dále jsem se zabývala otázkami spjatými s možnými kolizemi starších národních vzorů se vzory Společenství, které byly chráněny již v době před přistoupením státu k Evropské unii. Nařízení tuto problematiku upravuje v samostatném ustanovení čl. 110a. V České republice však v současné době neexistuje judikatura, která by řešila eventuální spory vzniklé z důvodu takových kolizí. Tento stav může vyplývat i ze skutečnosti, že od okamžiku zahájení registrace vzorů Společenství (duben 2003) do dne přistoupení ČR k Evropské unii (květen 2004) uplynula poměrně krátká doba. Tak mohl být snížen počet vzorů Společenství, které by způsobovaly kolize s národními průmyslovými vzory.

I přes sjednocující tendence v regulaci vzorové ochrany v evropském měřítku lze nalézt rozdíly mezi českým ZOPV a úpravou vzoru Společenství Nařízením. Jedná se o jednotnou povahu vzorů Společenství, které jsou účinné pro všechny státy Evropských společenství, zatímco účinky národního průmyslového vzoru jsou teritoriálně omezeny na území jediného státu. Specifikem Nařízení je dále institut nezapsaného vzoru Společenství, který se vyznačuje neformálností ochrany. Dalšími rozdílnými prvky v obou úpravách je např. možnost uplatnění tzv. výstavní priority podle Nařízení, možnost vyloučení určitého prvku z ochrany vlastníkem průmyslového vzoru (tzv. disclaimer) rovněž upravený v Nařízení či odlišné formulace „zaměstnaneckého průmyslového vzoru“. Významný rozdíl spočívá v průzkumu přihlášky: zatímco podle národní úpravy je prováděn tzv. věcný průzkum, vzory Společenství jsou přihlašovány pouze na základě formální registrace. Podmínky ochrany průmyslového vzoru Společenství, zvláště jeho novost, individuální povaha a případné kolize s prioritně staršími vzory, jsou tak zkoumány až následně v případném řízení o neplatnosti průmyslového vzoru Společenství. Na rozdíl od Nařízení lze podle ZOPV provést výmaz průmyslového vzoru z rejstříku.

Judikatura vyšších soudů ČR v oblasti průmyslových vzorů není příliš rozsáhlá (při srovnání s jinými kategoriemi práv průmyslového vlastnictví, např. ochrannými známkami), což svědčí o skutečnosti, že v oblasti průmyslových vzorů vzniká méně sporů než u ostatních druhů práv průmyslového vlastnictví. To může být ovšem

způsobeno i nižší frekvencí přihlášek např. oproti vynálezům, užitným vzorům či ochranným známkám. V této práci jsem se věnovala několika rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR a demonstrovala tak, jak je judikaturou platné právo dotvářeno a vykládáno.
Vzor Společenství je institutem poměrně novým (jak již bylo uvedeno, první vzory Společenství byly registrovány v roce 2003) a z tohoto důvodu zatím není k dispozici žádné relevantní rozhodnutí evropských soudů. V kapitole o zaměstnaneckém průmyslovém vzoru (5.2) jsem se zabývala aktuálně probíhajícím řízením o předběžné otázce vedeným před Evropským soudním dvorem. Nezbývá, než vyčkat, jak se bude evropská judikatura týkající se vzoru Společenství vyvíjet a jakým směrem se bude ubírat právní úprava tohoto institutu v delším časovém horizontu.

SEZNAM ZKRATEK

- Nařízení – v textu rozuměj Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství
- OHIM - Office for Harmonization in the Internal Market (Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu EU)
- ÚPV – Úřad průmyslového vlastnictví ČR
- WIPO - World Intellectual Property Organization (Světová organizace duševního vlastnictví)
- ZOPV - zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, v platném znění

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Dobřichovský, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví, Linde Praha 2004
- Erdmann, W., Handbuch des Fachanwalts: Gewerblicher Rechtsschutz, Luchterhand 2008
- Gerloch, A., Teorie práva, Aleš Čeněk 2004
- Götting, H.P., Gewerblicher Rechtsschutz, C.H.BECK 2007
- Horáček, R., Čada, K., Hajn, P., Práva k průmyslovému vlastnictví, C.H.BECK 2005
- Jakl, L., Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice, Úřad průmyslového vlastnictví 1999
- Knap, K. a kol.: Práva k nehmotným statkům, Codex 1994
- Kühn, Z., Bobek, M., Polčák, R., Judikatura a právní argumentace, Auditorium 2006
- Ruhl, O., Gemeinschaftsgeschmacksmuster – Kommentar, Heymann 2007
- Slováková, Z.: Průmyslové vlastnictví, ORAC 2006
- Telec, I., Tvůrčí práva duševního vlastnictví, Doplněk 1994
- Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví, Česká právní ochrana, Doplněk 2006
- Tritton, G., Intellectual Property in Europe, Sweet & Maxwell 2008
- Týč, V., Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě, Linde Praha 1997

Časopisecká literatura:

- GRUR (Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht)
- GRUR Int. (Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Internationaler Teil)
- Právní rozhledy
- Průmyslové vlastnictví

Další zdroje:

www.wipo.int - internetové stránky Světové organizace duševního vlastnictví

www.oami.europa.eu - internetové stránky Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu EU

www.upv.cz – internetové stránky Úřadu průmyslového vlastnictví ČR

www.nsoud.cz – internetové stránky Nejvyššího soudu ČR

www.nssoud.cz - internetové stránky Nejvyššího správního soudu ČR

www.curia.europa.eu - internetové stránky Soudního dvora Evropských společenství

CORRESPONDENCE BETWEEN INDICATION OF PRODUCTS AND DESIGN REPRESENTED, Presentation by the Hungarian Delegation Agenda Item 6.4, 7TH LIAISON MEETING ON DESIGNS, Alicante, 27. a 28. 10. 2008

konzultace s Mgr. L. Čelišovou na Úřadě průmyslového vlastnictví, oddělení průmyslových vzorů

Průmyslové vzory

Designs

Geschmacksmuster

ZUSAMMENFASSUNG

Das Thema dieser Arbeit lautet „Geschmacksmuster“. Sie befasst sich mit einigen Grundfragen dieses rechtlichen Bereichs in der tschechischen und europäischen Regelung. Diese Arbeit vergleicht besonders materiellrechtliche Aspekte des tschechischen Geschmacksmuster und des europäischen Gemeinschaftsgeschmacksmuster. Die einzelnen Fragen sind mit Rücksicht auf Entscheidungspraxis der Ämter und Rechtsprechung verarbeitet.

Nach dem ersten Kapitel - Einleitung widme ich mich in dem zweiten Kapitel dem Begriff „Geschmacksmuster“ und der Bedeutung seines Rechtsschutzes. Dieser Begriff bedeutet in der tschechischen sowie in der europäischen Regelung „die Erscheinungsform eines Erzeugnisses oder eines Teils davon, die sich insbesondere aus den Merkmalen der Linien, Konturen, Farben, der Gestalt, Oberflächenstruktur und/oder der Werkstoffe des Erzeugnisses selbst und/oder seiner Verzierung ergibt“.

Das dritte Kapitel beschreibt die wichtigsten Rechtsquellen dieser Problematik. In der Tschechischen Republik ist dieses Gebiet durch das Gesetz von dem Schutz der Geschmacksmuster (Gesetz Nr. 207/2000 Slg.) geregelt. Dieses Gesetz ist schon voll mit der Richtlinie 98/71/EG des Europäischen Parlaments und des Rates über den rechtlichen Schutz von Mustern und Modellen harmonisiert. Die Regelung des Rechtsinstituts des Gemeinschaftsgeschmackmusters ist in der Verordnung (EG) Nr. 6/2002 des Rates über das Gemeinschaftsgeschmacksmuster verankert.

Im vierten Kapitel analysiere ich die Fragen des Schutzgegendstandes, der Schutzvoraussetzungen, des Umfangs und der Dauer des Schutzes und des Untergangs des Rechts zu einem Geschmacksmuster. Zu den Schutzvoraussetzungen gehören vor allem Neuheit und Eigenart, das Geschmacksmuster darf auch nicht gegen die öffentliche Ordnung oder gegen die guten Sitten verstoßen. Eine der größten und höchst aktuellen Streitfragen ist der Rechtsschutz der Bauelemente eines komplexen Erzeugnisses als Geschmacksmuster.

Das fünfte Kapitel beschäftigt sich mit dem Recht auf das Geschmacksmuster und seiner Wirkung. Ausführlicher ist die Problematik des Arbeitnehmergeschmacksmusters an Hand der Beispiele aus der Rechtsprechung gelöst.
Die Rechtsmittel für den Geschmacksmusterschutz in der Tschechischen Republik sind im sechsten Kapitel beschrieben.
Im siebten Kapitel wird diese Arbeit mit einer kurzen Zusammenfassung geschlossen, in der die wichtigsten Merkmale und Unterschiede beider Regelungen resümiert sind. Zu den bedeutendsten Unterschieden zählen die sachliche Prüfung der Anmeldung nach der tschechischen Regelung, das Institut des nicht eingetragenen Gemeinschaftsgeschmacksmusters, die Ausstellungspriorität, der sog. „disclaimer“ nach der europäischen Regelung und die unterschiedliche Formulierungen des Arbeitnehmergeschmacksmusters. Während nach der tschechischen Regelung das Geschmacksmuster aus dem Register erlöscht werden kann, kann der Gemeinschaftsgeschmacksmuster nur für nichtig erklärt werden.

Klíčová slova:

- průmyslový vzor, právo duševního vlastnictví
- design, intellectual property law